



METAR do bolje klime - Mreža za edukaciju, tranziciju, adaptaciju i razvoj

UP.04.2.1.06.0029

EP5 Provođenje analiza društvenog utjecaja predloženih intervencija

MI5.3 Provedena analiza društvenog utjecaja intervencija



SADRŽAJ

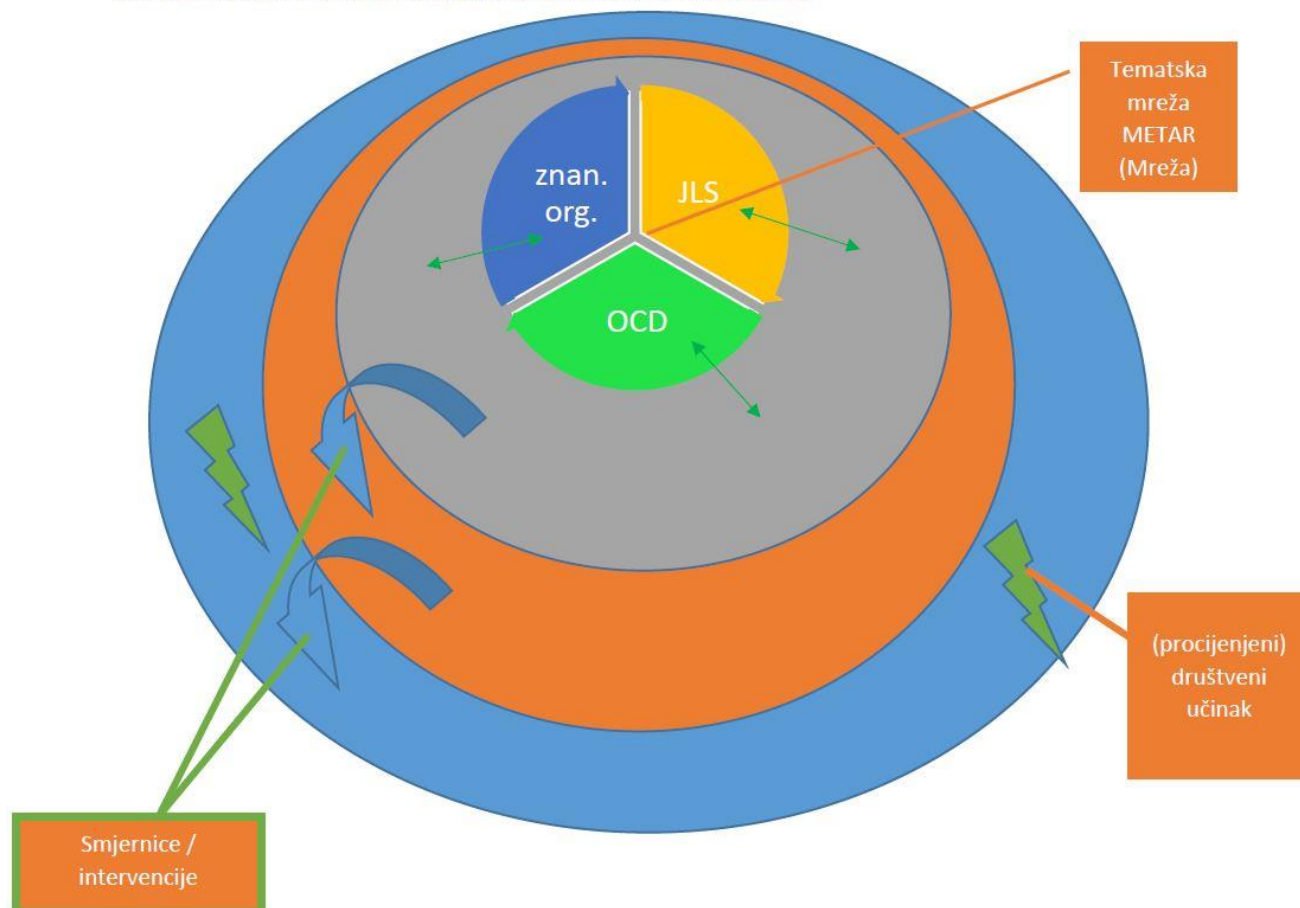
METODOLOGIJA PROCJENE DRUŠTVENOG UTJECAJA INTERVENCIJA	1
SAMOEVALUACIJSKI ANKETNI UPITNIK	5
Rezultati: prvi ciklus	6
Rezultati: drugi ciklus	17
Rezultati: treći ciklus	28
FOKUS GRUPE S LOKALNIM DIONICIMA	40
ODRASTNIČKA KRAFNA	43
Rezultati	45
Analiza rezultata za procjenu društvenog utjecaja	51



METODOLOGIJA PROCJENE DRUŠTVENOG UTJECAJA INTERVENCIJA

Prema interdisciplinarnoj naravi ove projektne suradnje, u samom projektnom obrascu određene znanstvenoistraživačke kategorije izražene su jednostavnijim i općenito razumljivijim jezikom, kako bi uključile što širi krug dionika s različitim profesionalnim profilima. Stoga će se u analizama razlučivati društveni utjecaj i društveni učinak, pod zajedničkom radnom temom „Provođenje analiza društvenog utjecaja predloženih intervencija“. Međutim, prema znanstvenom području i istraživačkoj temi, te prikladnom ukupnom doprinosu projektu, ovo se istraživanje vrlo jasno smješta u metodološki okvir koji se naziva analiza društvenog učinka (eng. social impact analysis – SIA). Unutar tog metodološkog okvira provode se istraživanja kojima je cilj što je objektivnije moguće obuhvatiti procjenu društvenog (uključujući i njegov ekološki, gospodarski i kulturalni aspekt) učinak intervencija koje predloži projektni tim slijedom ostalih Elementa projekta. Za potrebe ovog elementa projekta, u skladu s gore navedenim, utjecajem će se smatrati neposredne, prezentne i mjerljive promjene u radu dionika uključenih u mrežu (Skupina 1 i 2 u Slici 1), dok će se procjena učinka provesti i za dionike uključene u mrežu, ali i za organizacije i građane povezane sa tim dionicima kao i društvo u cjelini (lokalnu samoupravu, medije, društvene organizacije i građane u lokalnim sredinama i, gdje je relevantno – nacionalno). Društvene učinke moguće je definirati kao „posljedice koje po ljude imaju bilo koje privatne ili javne aktivnosti koje mijenjaju način na koji ljudi žive, rade, igraju se, odnose se jedan prema drugome, organiziraju svoje vrijeme i ispunjavaju svoje potrebe, sve u svemu - žive i funkcioniraju kao članovi društva“. Dakle, društveni učinci su učinci koje na ljude imaju intervencije u društveni metabolizam, u vidu običajnih pravila, zakonske regulative ili smjernica za materijalne i kulturalne promjene (uključujući i legislativne preporuke), a odnose se na značajne promjene u ljudskim životima koje uključuju promjene načina življenja, kulture, zajednice, političkog sistema, okoliša, zdravlja i općeg dobra, njihovih osobnih prava kao i strahova te aspiracija (CGG, 2006). Unutar našeg projekta razlučit ćemo utjecaj, kao neposredno mjerljivu promjenu u radu dioničkih organizacija i životu njihovih radnika, te učinak kao procijenjenu promjenu u njihovim i životima njihove (koncentrično šire i šire) zajednice. Nužno je sagledati ishode u kontekstu, učinak je procjena promjene, a ona je ovisna o događajima, ljudima i uvjetima koji postoje u određenoj specifičnoj situaciji jednako koliko i o poduzetim aktivnostima – nije nužno da iste aktivnosti donose iste rezultate u različitim prostornim i vremenskim kontekstima.

Slika 1: Razine procjene utjecaja i učinka, te nastanka intervencija (OCD: organizacije civilnog društva; znan.org.: znanstvene organizacije; JLS: jedinice lokalne samouprave)



Iz osnovnih tipova društvenih učinaka iz literature za procjenu u aktivnostima ovog projekta izdvajamo kao posebno važne:

- *Učinak na zajednicu*: učinak na infrastrukturu, javne službe, dobrovoljne organizacije, mreže djelovanja i podrške, i ukupnu koheziju zajednice;
- *Učinak na kvalitetu života*: na osjećaj za mjesto stanovanja, njegovu estetiku i nasljeđe, osjećaj pripadanja, sigurnosti i povoljnosti za život, te aspiracije vezane uz mjesto stanovanja u budućnosti;
- *Učinak na zdravlje*: učinak na mentalno, fizičko i socijalno opće zdravlje, posebno u pogledu prilagodbe utjecajima klimatskih promjena
- *Učinak na otpornost zajednice u ekološkom i socio-ekonomskom aspektu*;

uz uvažavanje i osvrt na ostale tipove društvenih učinaka gdje se za to pokaže potreba ili je znanstveno prihvatljivo obzirom na specifičnu narav predložene intervencije.



Roche (1999), procjenu društvenog učinka (eng. social impact analysis) tumači kao sistematičnu analizu trajnih i/ili znatnih promjena u životima ljudi – pozitivnih ili negativnih, namjeravanih ili nenamjeravanih, a koje su prouzrokovane ili su posljedica određene aktivnosti ili niza aktivnosti (akcija). Prema toj definiciji pokazatelji su subjektivne i objektivne procjene promjena u životima građana koji sudionici ovih aktivnosti. Već u samoj definiciji i razlaganju onoga što društveni učinak jest i u odnosu na što se društveni učinak mjeri, jasno je da bilo kakva razvojna intervencija u ljudski okoliš, u zajednicu, društvo ima neminovno ne samo „društveni“ već i „gospodarski“ kao i „okolišni“ učinak. Stoga je, bez obzira na to što se radi različitih i specifičnih ciljeva istraživanja, učinci često dijele na tematske cjeline, na neki način logično i jedino moguće promatrati društveni, gospodarski i okolišni učinak kao društveni učinak u cjelini.

Jedan od alata koji će nam pomoći u sumiranju procjene i usporedivosti procijenjenih učinaka je i vizualni prikaz *IPE Doughnut* (Slika 2). Ovako koncipirani društveni učinak je učinak na društvo, zajednicu te pojedinca u razvojnom, procesnom smislu u kojemu društvena promjena predstavlja najviši učinak u hijerarhiji društvenih učinaka. Društvena promjena vidi se kao rezultat *bottom-up* procesa koji kreće od razine javnog razumijevanja potrebe za društvenom promjenom i primjenom predloženih intervencija, sudjelovanje građana u događajima i organizacijama, građanskog angažmana u rješavanju problema, međusobnog ophođenja članova zajednice koje zatim rezultira u promjenama svakodnevnih obrazaca ponašanja koje s vremenom mijenjaju zajednicu, društvene institucije i društvo u cjelini.

Slika 2 a i b: IPE Doughnut vizualizacijski instrument (Domazet et al. 2020)



Metodološki, analiza društvenog utjecaja i procjena društvenog učinka predloženih intervencija u ovome projektu, temeljiti će se na evidenciji nastanka intervencije i promjene kojoj teži, anketnog praćenja spoznajnog doseg a i utjecaja intervencija, razgovora sa dionicima i ciljnim skupinama predloženih intervencija (kroz intervju e i fokus grupe), te znanstveno stručne procjene društvene promjene nastale uslijed javnog zagovaranja i provođenja smjernica koje predstavljaju intervencije projekta. Cilj je maksimalno moguće se osloniti na istraživačke instrumente razvijene i primijenjene kroz Elemente projekta 1 i 2 (ankete, fokus grupe), uz dodatne polu-strukturirane intervju e ovisno o potrebi i temi. U tom smislu u instrumente iz Elemenata projekta 1 i 2 ugrađene su potrebne varijable za procjenu društvenog utjecaja i učinka.

Na ovaj način trajno će se pratiti utjecaj intervencija na projektne dionike, prikupljat će se elementi za procjenu učinka na šire društvo te posebno profilirati dodatni elementi učinka kroz intervju e i analizu sadržaja medijskog odjeka projektnih intervencija. Cilj je ovog metodološkog postupka procijeniti spektar promjena koje je moguće prema gore navedenoj konceptualizaciji podvesti pod „društvene promjene“ i prikazati njihov ekološki i društveni značaj kroz *Doughnut* vizualizacije (u onoj mjeri u kojoj to bude kvantitativno moguće). Konačni cilj nije samo znanstveni članak o društvenim utjecajima i učincima predloženih intervencija već i informirati Mrežu o mogućim poboljšanjima procesa predlaganja i zagovaranja intervencija obzirom na potencijalni društveni učinak.



SAMOEVALUACIJSKI ANKETNI UPITNIK

U sklopu procjene društvenog utjecaja koristili smo i anketni upitnik kako bismo ispitali, između ostalog, procijenjenu razinu utjecaja proizvedenih smjernica na same organizacije koje provode projektne aktivnosti METAR projekta u djelokrugu proizvedenih smjernica. Osim toga, cilj anketnog upitnika jest kontinuirano praćenje stavova i mišljenja projektnih partnera uključenih u tematsku mrežu „METAR“, u svrhu reflektivnijeg djelovanja Mreže i bolje koordinacije između njezinih članica, te usklađivanja aktivnosti Mreže s uočenim potrebama. U tom smislu, upitnik sadrži zatvorena i otvorena pitanja o različitim aspektima strukture i djelovanja Mreže, pitanja o utjecaju do sada provedenih projektnih aktivnosti na Mrežu i njezine partnere, itd. Prikupljene informacije koristili smo, između ostalog, u svrhu boljeg razumijevanja rada Mreže, te njezine eventualne prilagodbe na detektirano stanje. Anketa je anonimizirala odgovore ispitanika te su prikupljeni podatci odražavali stavove tek na razini organizacije kojoj su ispitanici pripadali.

Anketa je uključivala ukupno 27 pitanja, podijeljenih u 5 tematskih blokova (Profil i programi organizacija; Tematska mreža „METAR“; Umreženost; Organizacijski aspekti sastanaka tematske mreže „METAR“; Osnovni podaci o organizaciji), s opcijom upisivanja komentara za unaprjeđenje procesa samoevaluacije. Projektni partneri su anketu ispunjavali u tri navrata kroz tri godine projekta. Prvi put u srpnju 2021. godine te drugi put u ožujku 2022. godine. Podatci su prikupljeni putem aplikacije Google obrasci. U prvom ciklusu anketu je ispunilo 13 ispitanika:ica, dok je drugi ciklus prikupio odgovore ukupno 11 ispitanika:ica. Posljednji, treći ciklus proveden je pri kraju projekta, u listopadu 2023. godini, a obuhvatio je ukupno U nastavku su prikazani sumirani podatci tri samoevaluacijska ciklusa.

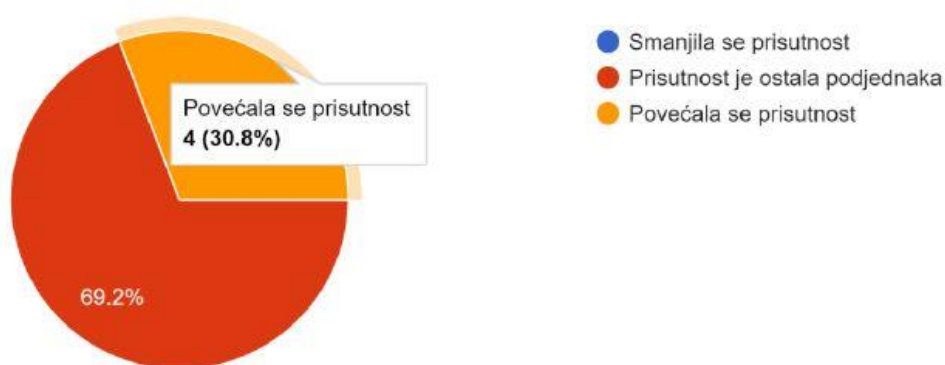
Rezultati: prvi ciklus

1. Profil i programi organizacija

Q1

U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, je li se povećala ili smanjila prisutnost koncepta klimatskih promjena, i s tim pojmom povezanih tema,...organizacije, ili je prisutnost ostala podjednaka?

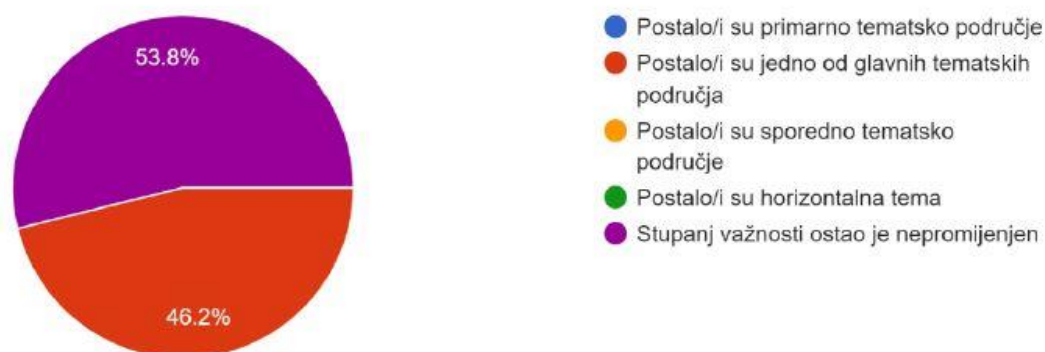
13 responses



Q2

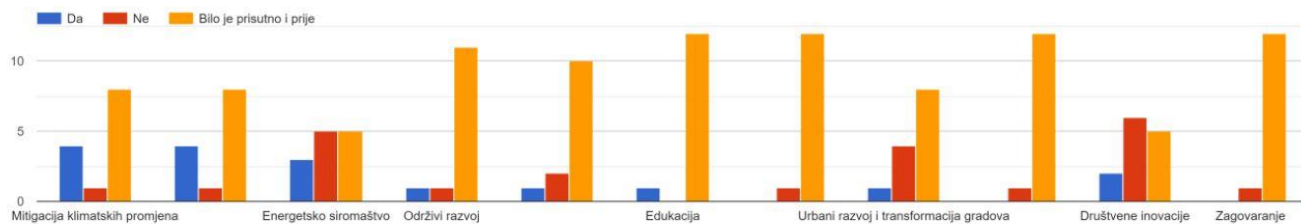
U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, koji stupanj važnosti je poprimio koncept klimatskih promjena i relevantnih tematskih potpodručja u strateškim dokumentima Vaše organizacije?

13 responses



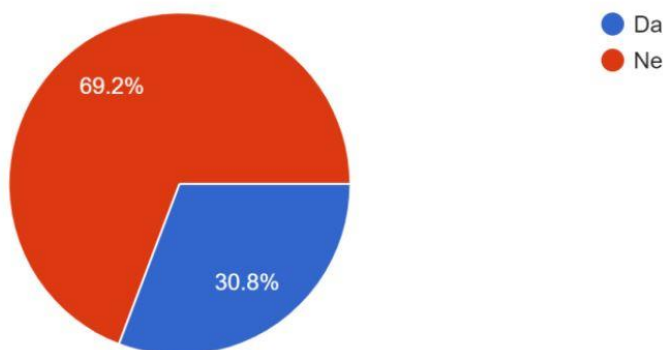
Q3

U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, koja od sljedećih tematskih potpodručja Tematske mreže METAR su (p)ostala prisutna u djelovanju Vaše organizacije?



Q4

U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, je li slijedom projektnih aktivnosti METAR-a Vaša organizacija počela provoditi programe u područj...matskih promjena i povezanih tematskih područja?
13 responses



Q5

Molimo Vas da navedete i ukratko opišete koje programe ste počeli provoditi u području klimatskih promjena i povezanih tematakih područja?

4 responses

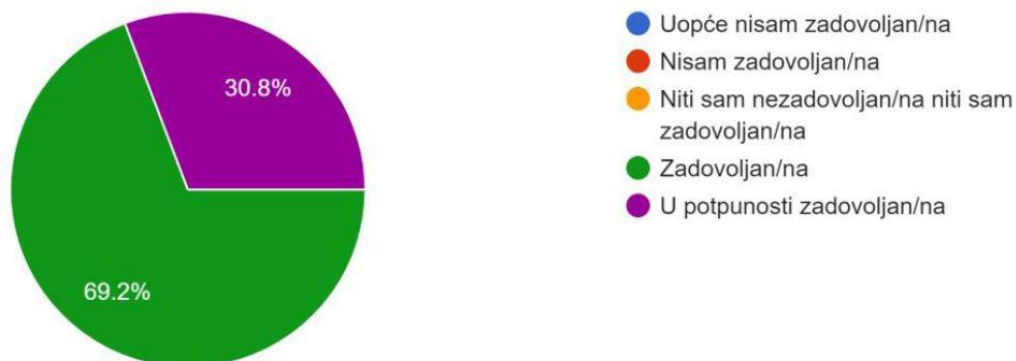
Istrazivanje i edukacija kroz utjecaj i rezultate istraživačkog rada
Druženja na zelenim javnim površinama s ciljem mobilizacije građana_ki za očuvanje zelenila i podizanje svijesti o važnosti očuvanja stabala i ulaganja u zelenu infrastrukturu.
U posljednjih 6 mjeseci povećan je broj aktivnih projekata i istraživanja povezanih s klimatskim promjenama, uključujući i istraživanja koja se provode u okviru projekta METAR.
Praćenje strateških dokumenta vezano uz klimu i energetska tranziciju

2. Tematska mreža „METAR“

Q6

Općenito, koliko ste zadovoljni do sada provedenim aktivnostima Tematske mreže "METAR"?

13 responses



Q7

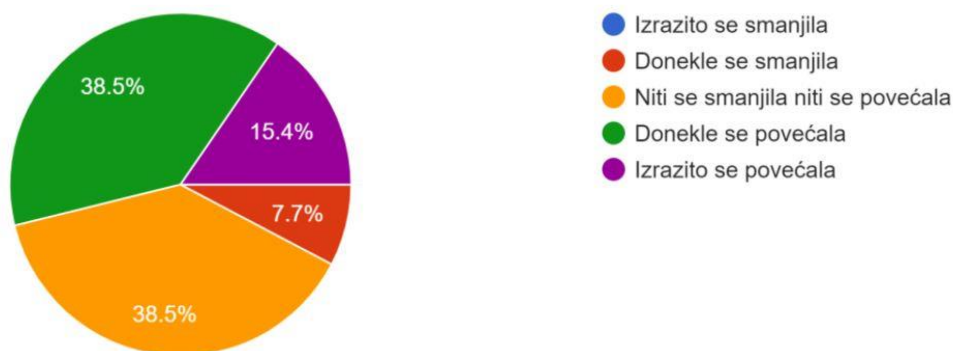
Molimo Vas da procijenite u kojoj mjeri, ako uopće, je Vaša organizacija u početku bila zainteresirana za sudjelovanje u Tematskoj mreži "METAR"?

13 responses



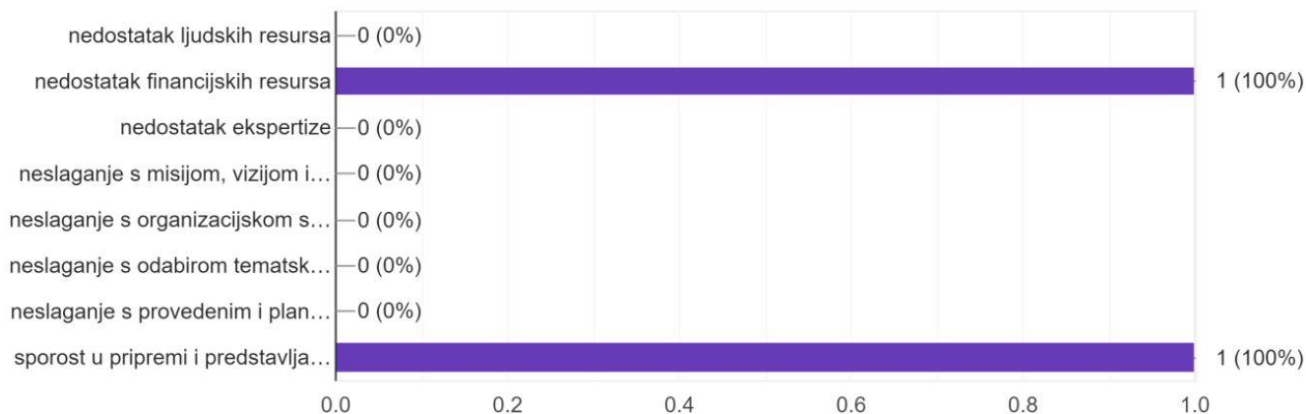
Q8

U posljednjih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, u kojoj mjeri se slijedom projektnih aktivnosti općenito povećala ili smanjila zainteresiranost Vaš...izacije za sudjelovanje u Tematskoj mreži "METAR"?
13 responses



Q9

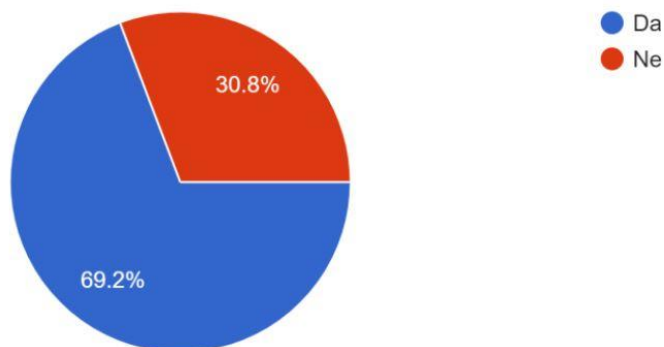
Ukoliko se u posljednje vrijeme smanjila zainteresiranost za sudjelovanjem u aktivnostima Tematske mreže „METAR“, molimo Vas da navedete razloge. (Moguće je odabrati više odgovora).
1 response



Q10

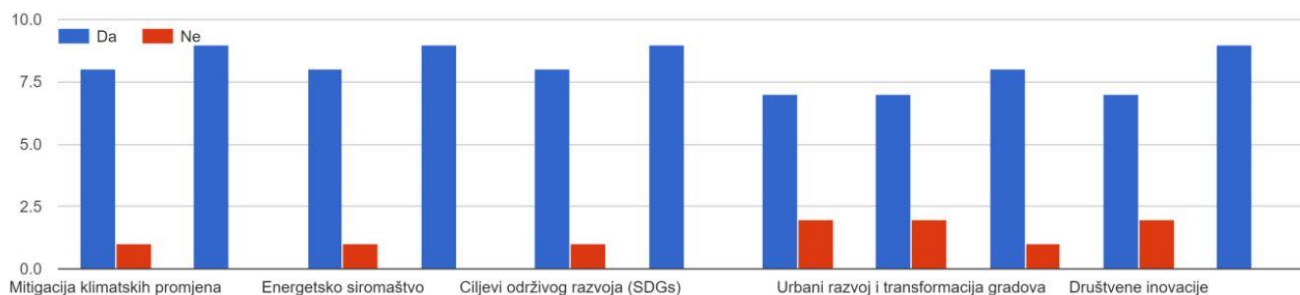
Jeste li svjesni smjernica proizvedenih u proteklih 6 mjeseci u sklopu Tematske mreže „METAR“?

13 responses



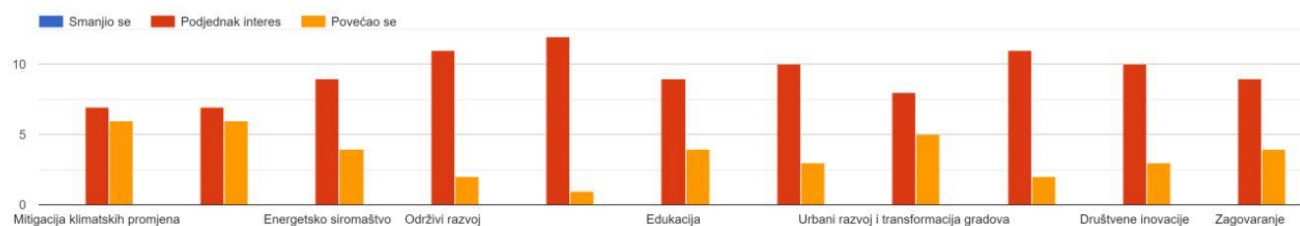
Q11

Razmišljajući o proizvedenim smjernicama, na koja od slijedećih područja djelovanja smatrate da će prepoznate smjernice utjecati?



Q12

Unazad posljednjih 6 mjeseci i slijedom projektnih aktivnosti METAR mreže, je li se povećao ili smanjio interes Vaše organizacije za sudjelovanjem u navedenim tematskim područjima, ili je interes ostao isti?



Q13

Molimo Vas da navedete područja za koja smatrate da bi trebala biti uključena u METAR mrežu, a da nisu navedena. (Ako smatrate da takvih područja nema, ovo polje ostavite prazno.)

0 responses

No responses yet for this question.

Q14

Molimo Vas da procijenite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa slijedećim tvrdnjama o djelovanju Tematske mreže „METAR“.

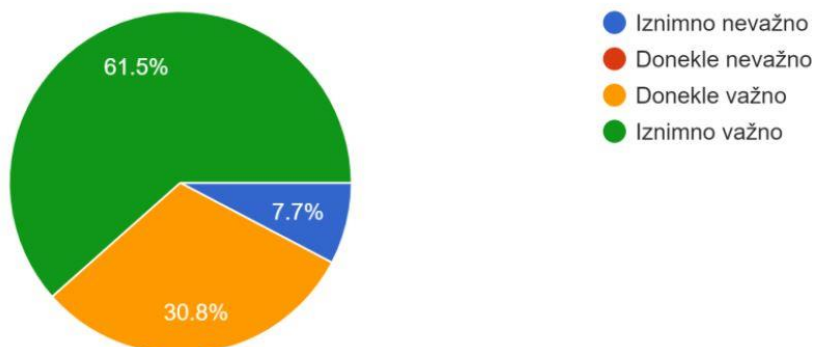


3. Umreženost

Q15

Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri je važno povećavati umreženost Vaše organizacije s drugim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanim tematskim područjima?

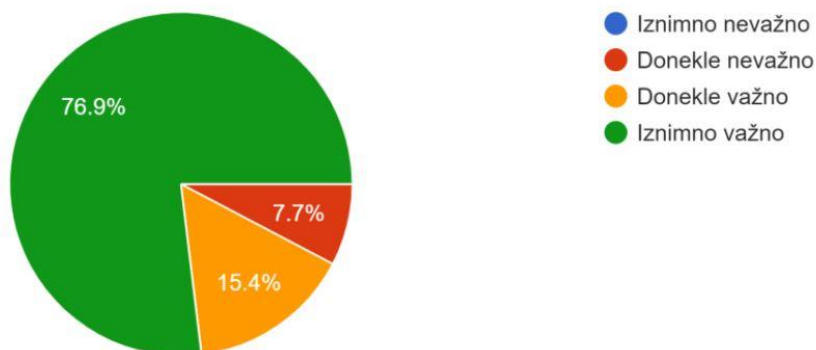
13 responses



Q16

Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri je važno poticati veću umreženost METAR mreže s drugim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanim tematskim područjima?

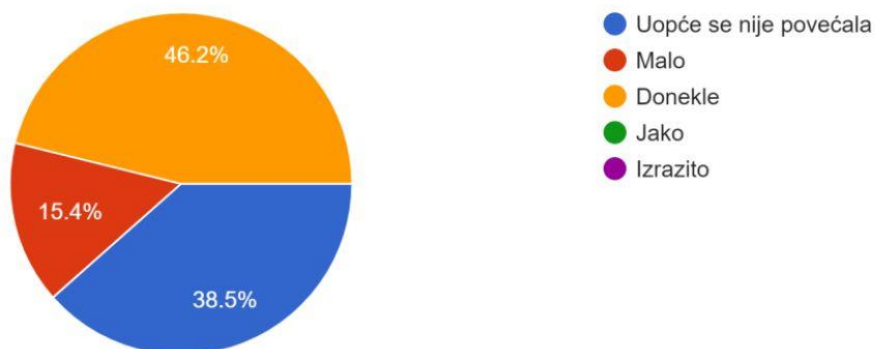
13 responses



Q17

U posljednjih 6 mjeseci, u kojoj se mjeri, ako uopće, povećala umreženost Vaše organizacije s međunarodnim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanih tematskih područja?

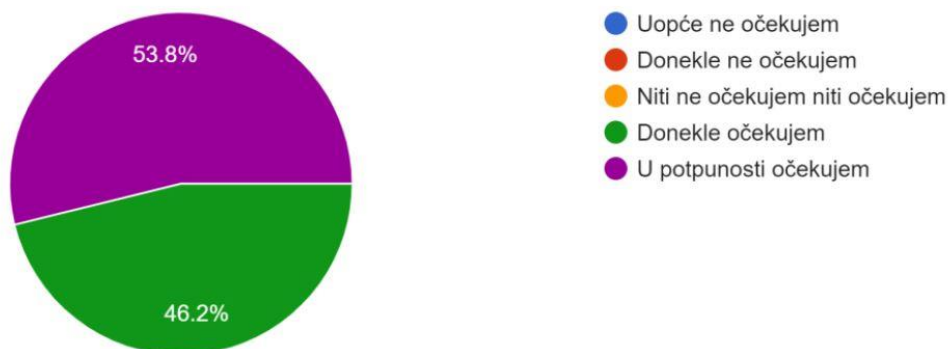
13 responses



Q18

U kojoj mjeri, ako uopće, očekujete da će se povećati ukupna umreženost Vaše organizacije s drugim organizacijama koje djeluju u području kl...matskim područjima po završetku METAR projekta?

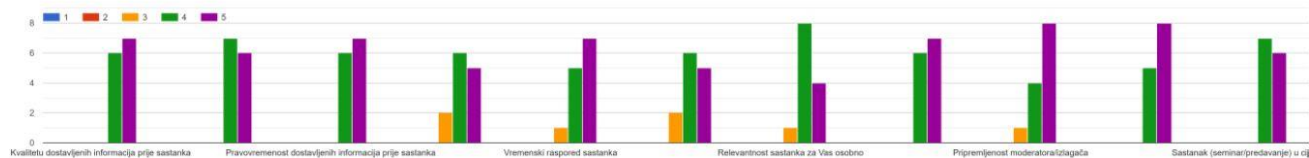
13 responses



4. Umreženost

Q19

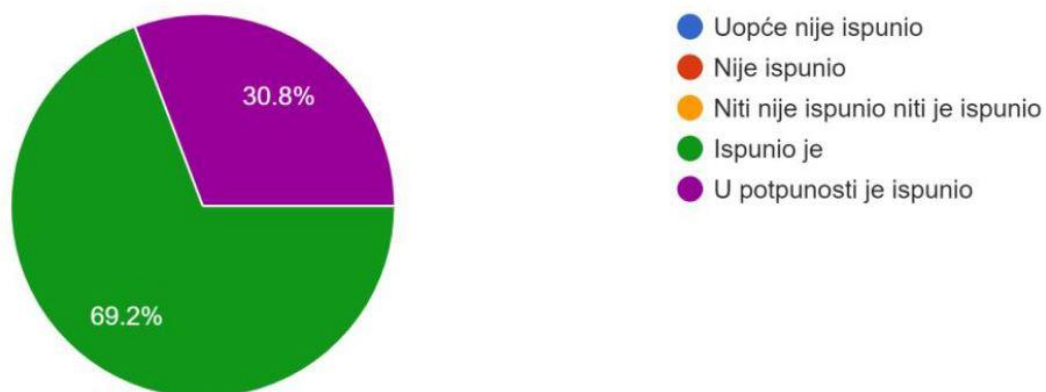
Molimo Vas da ljestvici od 1 do 5, pri čemu 1 označava najnižu ocjenu, a 5 najvišu ocjenu, procijenite:



Q20

Prema Vašoj procijeni, u kojoj mjeri je održani sastanak ispunio Vaša očekivanja?

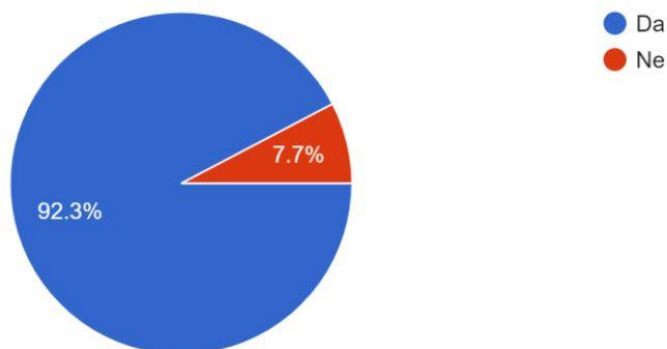
13 responses



Q21

Biste li preporučili aktivnosti provedene u sklopu sastanka (predavanje/seminar) svojim kolegama?

13 responses



Q22

Molimo Vas da ukratko obrazložite svoj odgovor, odnosno navedete glavne razloge zašto seminar/predavanje ne biste preporučili svojim kolegama. 1 response

svi moji kolege već su u mreži, klimatske promjene ne zanimaju nikoga drugog jer su glupi.

Q23

Koje sadržaje i/ili metode prikazane na ovom sastanku ćete moći primjenjivati u radu s Vašom ciljanom populacijom? (Ako takvih sadržaja i/ili metoda nema, ovo polje ostavite prazno.) 8 responses

Krafna.

Mjere i aktivnosti koje je prikazao Grad Zagreb

Naučila sam čitati Donut metodologiju, naučila sam puno o SEAP/SECAP dokumentima i njihovoj namjeni, od FER-a sam naučila ponešto o fotonaponskim ćelijama, od lokalnih partnera (Brod, Pula, Zadar, Zagreb) sam naučila o specifičnim problemima s kojima se suočavaju i veseli me što ću kroz provođenje projekta naučiti još puno toga :)

Analiza dokumenata na nivou JRLS-a vezane uz energetska učinkovitost

Informacije o SECAP-u.

solari na kuće

To ćemo tek vidjeti :)

Uz podršku partnera iz mreže METAR mogli bi, primjerice, za građane pripremiti predstavljanje strateških

Q24

Molimo Vas da ovdje upišete svoje prijedloge, dojmove, dodatne komentare ili druge napomene u vezi održavanja prošlih i budućih sastanaka Mreže. (Ako nemate komentara, ovo polje ostavite prazno.) 4 responses

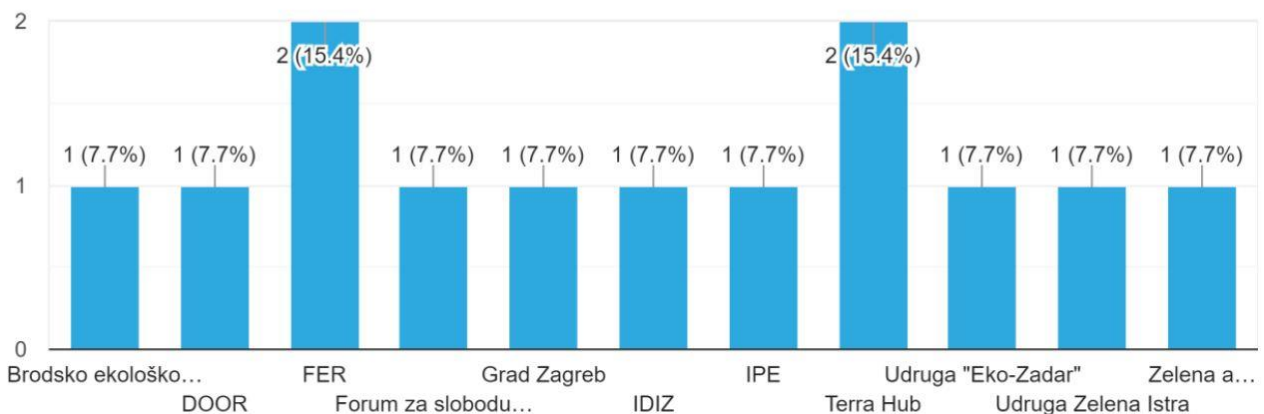
Sastanci uživo kad je to moguće.
 posvetiti više vremena raspravi i razmjeni, dulje trajanje sastanka, lokacije gdje možemo se fokusirati na suradnju (ne zoom)
 Sve to skupa je dobro organizirano i nadam se da ce biti uspješno provedeno prema planu.
 Sve je bilo odlično! Samo tako naprijed.

5. Osnovni podaci o organizaciji

Q25

Naziv organizacije

13 responses



Q26

Vrsta organizacije

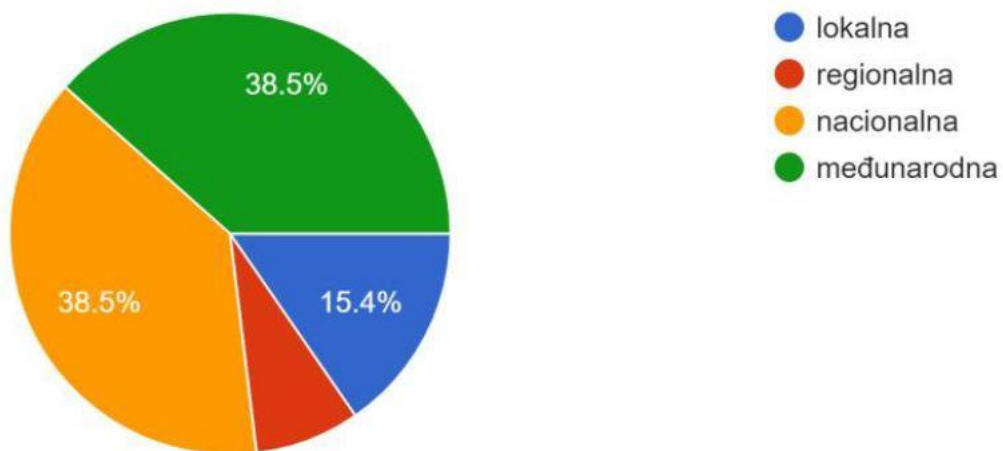
13 responses



Q27

Razina djelovanja

13 responses



Komentari:

Ukoliko smatrate da anketa treba sadržavati neke druge elemente, ili ukoliko imate bilo kakvih primjedbi, prijedloga ili komentara u vezi same ankete, molimo Vas da upišete ovdje: 3 responses

Nedostajala mi je opcija u početnim pitanjima oko toga da li se temom klimatskih promjena bavimo sada više ili manje, da to bude "organizacija s već bavi time, to je naš osnovni cilj".... dakle nepromijenjeno stanje ne znači loše za METAR već da smo na pravom mjestu i dijelimo s drugima ono što znamo, zajedno učimo i povezujemo se....

o smjernicama i njihovom utjecaju... ?

Dojma sam da je prvi dio ankete primjereniji za iduće projektno razdoblje (2022. ili pak za sam kraj projekta) s obzirom na to da se dio pitanja referira na strateške dokumente organizacije koji, barem u našem slučaju, nisu bili mijenjani u proteklih 6 mjeseci, ali se to planira tijekom narednih pola godine-godinu. Možda bi bilo zgodno da anketa sadrži dio osobne upoznati s temama klimatskih promjena, a koja se povećala ili pak nije tijekom sudjelovanja u aktivnostima tematske mreže. Osobna razina upoznatosti s temama KP-a mi se čini relevantnija za ovu fazu projekta jer sam dojma da je realnije očekivati da će iz toga proizaći povećanje budućih aktivnosti u udruzi povezanih s KP-om.

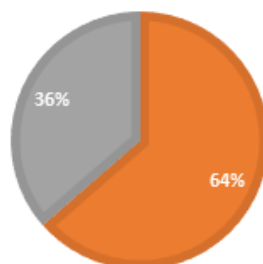
Rezultati: drugi ciklus

1. Profil i programi organizacija

Q1. U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, je li se povećala ili smanjila prisutnost koncepta klimatskih promjena, i s tim pojmom povezanih tema, u strateškim dokumentima Vaše organizacije, ili je prisutnost ostala podjednaka?

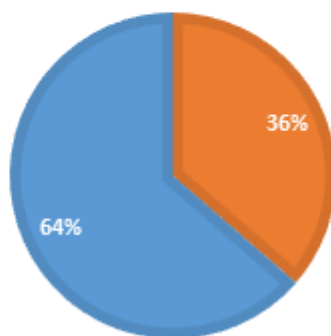
11 odgovora

■ Smanjila se prisutnost
■ Prisutnost je ostala podjednaka
■ Povećala se prisutnost

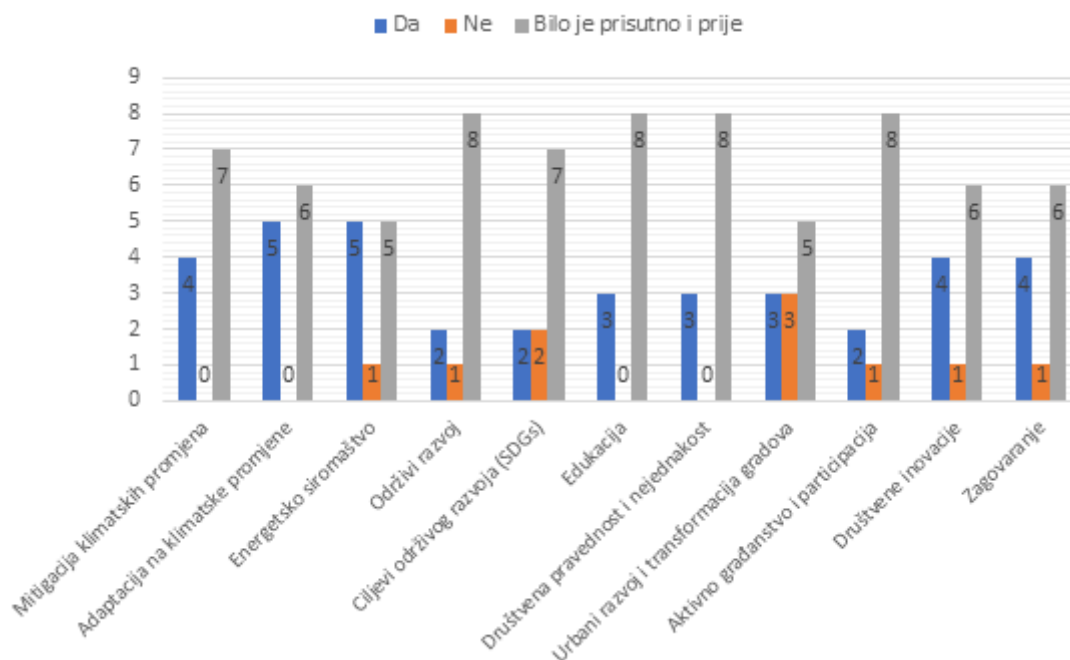


Q2. U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, koji stupanj važnosti je poprimio koncept klimatskih promjena i relevantnih tematskih potpodručja u strateškim dokumentima Vaše organizacije?
11 odgovora

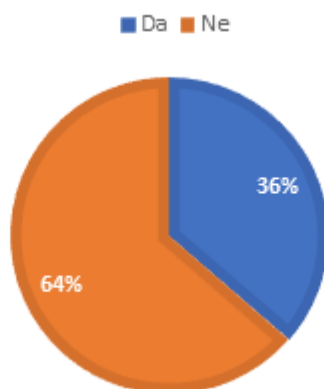
- Postalo/i su primarno tematsko područje
- Postalo/i su jedno od glavnih tematskih područja
- Postalo/i su sporedno tematsko područje
- Postalo/i su horizontalna tema
- Stupanj važnosti ostao je neprimijećen



Q3. U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, koja od sljedećih tematskih potpodručja Tematske mreže METAR su (p)ostala prisutna u djelovanju Vaše organizacije?



Q4. U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, je li slijedom projektnih aktivnosti METAR-a Vaša organizacija počela provoditi programe u području klimatskih promjena i povezanih tematskih područja?
11 odgovora



Q5. Molimo Vas da navedete i ukratko opišete koje programe ste počeli provoditi u području klimatskih promjena i povezanih tematskih područja?
3 odgovora

“U posljednjih 6 mjeseci povećan je broj aktivnih projekata i istraživanja povezanih s klimatskim promjenama, uključujući i istraživanja koja se provode u okviru projekta METAR.”

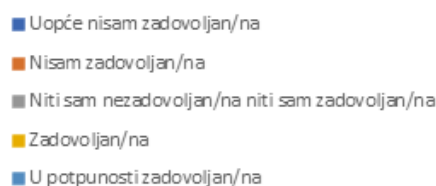
“Praćenje strateških dokumenta vezano uz klimu i energetske tranziciju.”

“Istraživanje i edukacija kroz utjecaj i rezultate istraživačkog rada.”

“Druženja na zelenim javnim površinama s ciljem mobilizacije građana_ki za očuvanje zelenila i podizanje svijesti o važnosti očuvanja stabala i ulaganja u zelenu infrastrukturu.”

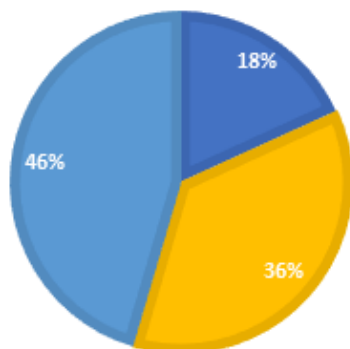
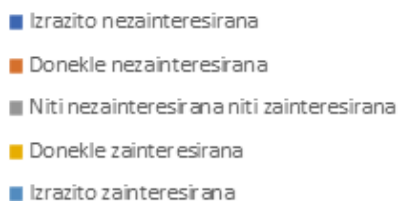
2. Tematska mreža „METAR“

Q6. Općenito, koliko ste zadovoljni do sada provedenim aktivnostima Tematske mreže "METAR"?
11 odgovora



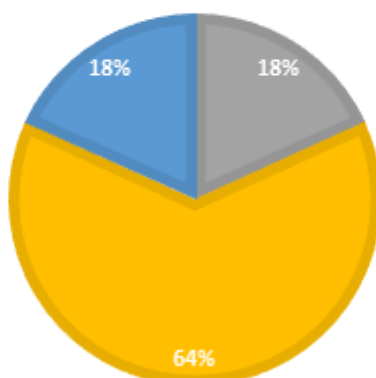
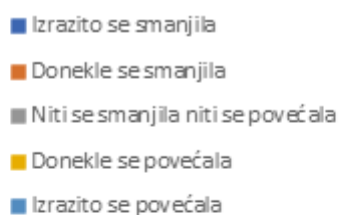
Q7. Molimo Vas da procijenite u kojoj mjeri, ako uopće, je Vaša organizacija u početku bila zainteresirana za sudjelovanje u Tematskoj mreži "METAR"?

11 odgovora



Q8. U posljednjih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, u kojoj mjeri se slijedom projektnih aktivnosti općenito povećala ili smanjila zainteresiranost Vaše organizacije za sudjelovanje u Tematskoj mreži "METAR"?

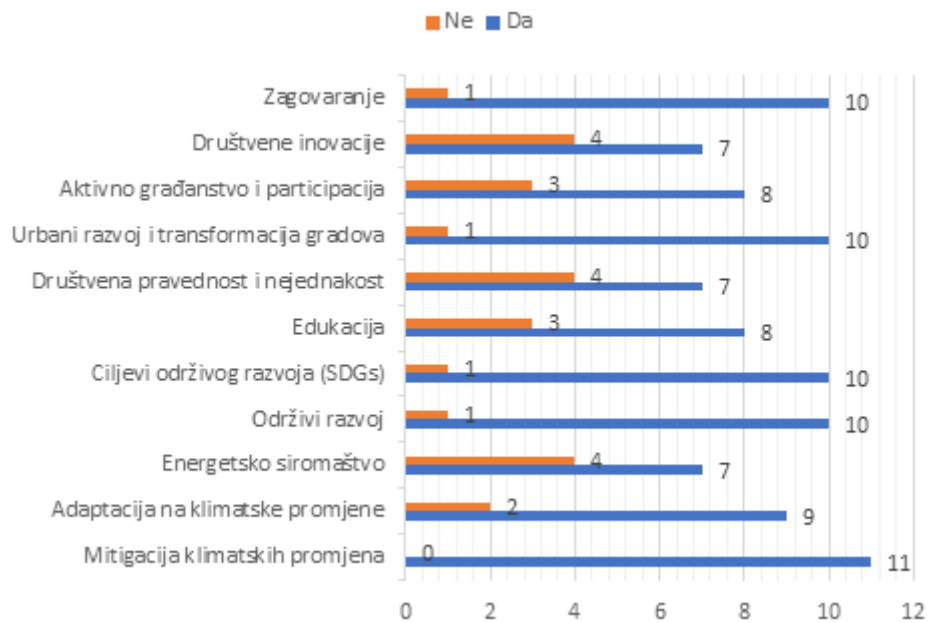
11 odgovora



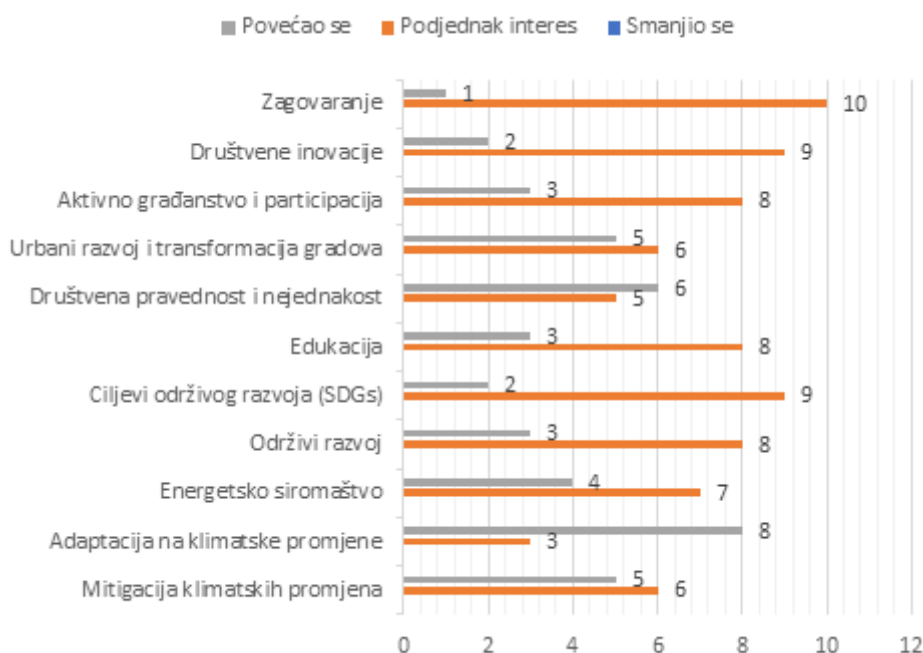
Q9. Jeste li svjesni smjernica proizvedenih u proteklih 6 mjeseci u sklopu Tematske mreže „METAR“?
11 odgovora



Q10. Razmišljajući o proizvedenim smjernicama, na koja od slijedećih područja djelovanja smatrate da će prepoznate smjernice utjecati?



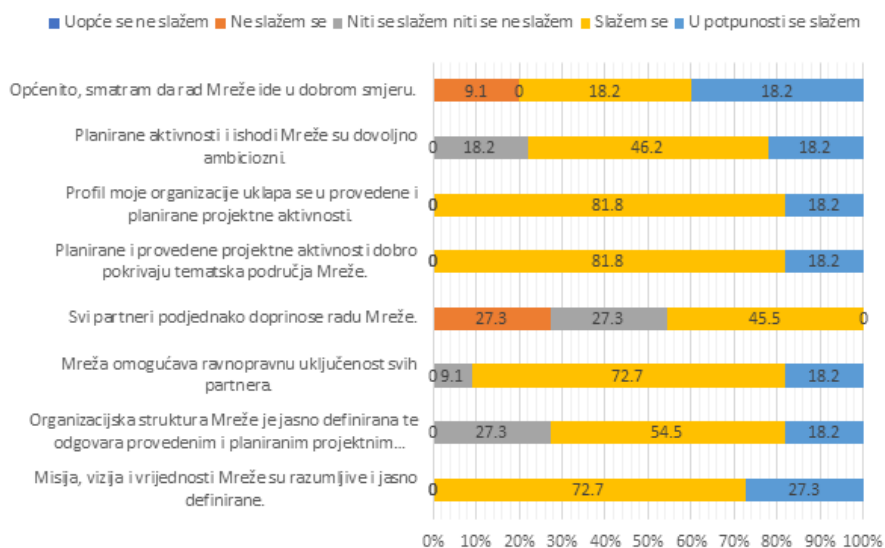
Q11. Unazad posljednjih 6 mjeseci i slijedom projektnih aktivnosti METAR mreže, je li se povećao ili smanjio interes Vaše organizacije za sudjelovanjem u navedenim tematskim područjima, ili je interes ostao isti?



Q12. Molimo Vas da navedete područja za koja smatrate da bi trebala biti uključena u METAR mrežu, a da nisu navedena. (Ako smatrate da takvih područja nema, ovo polje ostavite prazno.)

0 odgovora

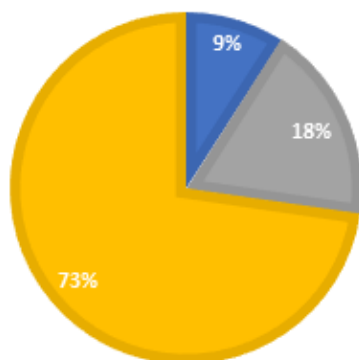
Q13. Molimo Vas da procijenite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa slijedećim tvrdnjama o djelovanju Tematske mreže „METAR“.



3. Umreženost

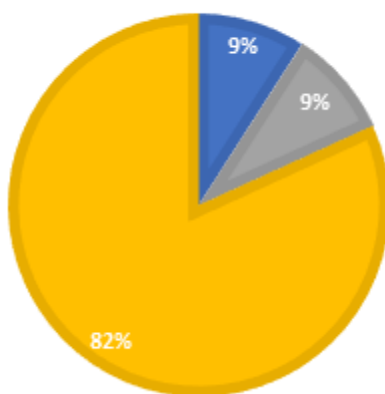
Q14. Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri je važno povećavati umreženost Vaše organizacije s drugim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanim tematskim područjima?
11 odgovora

■ Iznimno nevažno ■ Donekle nevažno ■ Donekle važno ■ Iznimno važno



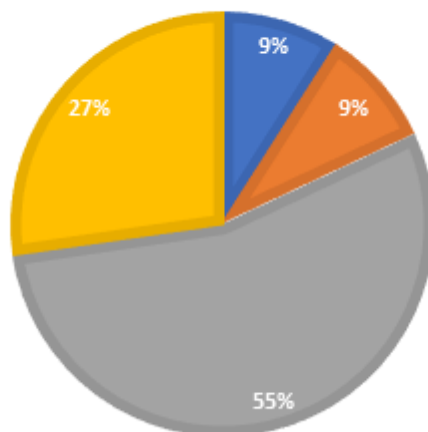
Q15. Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri je važno poticati veću umreženost METAR mreže s drugim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanim tematskim područjima?
11 odgovora

■ Iznimno nevažno ■ Donekle nevažno ■ Donekle važno ■ Iznimno važno



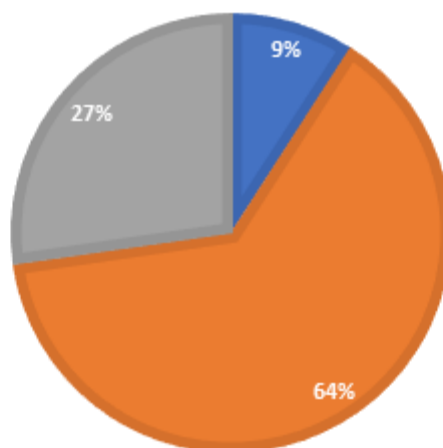
Q16. U posljednjih 6 mjeseci, u kojoj se mjeri, ako uopće, povećala umreženost Vaše organizacije s domaćim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanih tematskih područja?
 11 odgovora

■ Uopće se nije povećala ■ Malo ■ Donekle se povećala ■ Jako ■ Izrazito



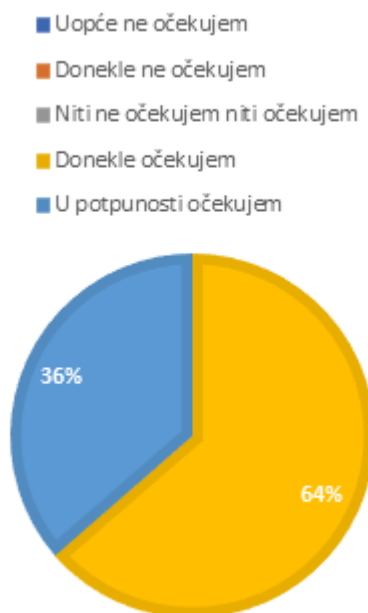
Q17. U posljednjih 6 mjeseci, u kojoj se mjeri, ako uopće, povećala umreženost Vaše organizacije s međunarodnim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanih tematskih područja?
 11 odgovora

■ Uopće se nije povećala ■ Malo ■ Donekle se povećala ■ Jako ■ Izrazito



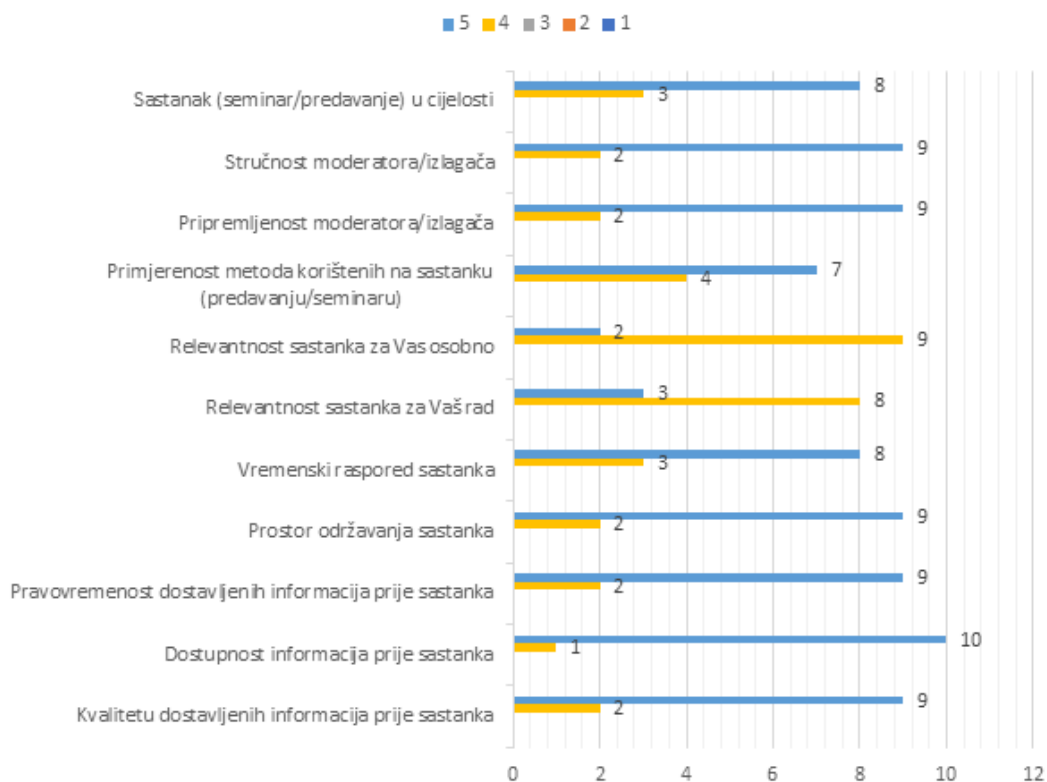
Q18. U kojoj mjeri, ako uopće, očekujete da će se povećati ukupna umreženost Vaše organizacije s drugim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanim tematskim područjima po završetku METAR projekta?

11 odgovora



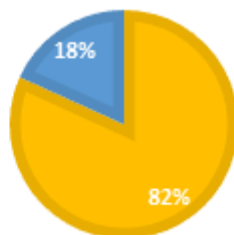
4. Organizacijski aspekti mreže „METAR“

Q19. Molimo Vas da ljestvici od 1 do 5, pri čemu 1 označava najnižu ocjenu, a 5 najvišu ocjenu, procijenite:



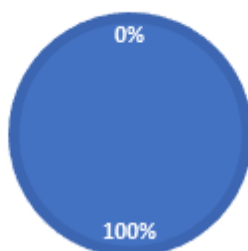
Q20. Prema Vašoj procijeni, u kojoj mjeri je održani sastanak ispunio Vaša očekivanja?
11 odgovora

- Uopće nije ispunio
- Nije ispunio
- Niti nije ispunio niti je ispunio
- Ispunio je
- U potpunosti je ispunio



Q21. Biste li preporučili aktivnosti provedene u sklopu sastanka (predavanje/seminar) svojim kolegama?
11 odgovora

- Da
- Ne



Q22. Koje sadržaje i/ili metode prikazane na ovom sastanku ćete moći primjenjivati u radu s Vašom ciljanom populacijom? (Ako takvih sadržaja i/ili metoda nema, ovo polje ostavite prazno.)

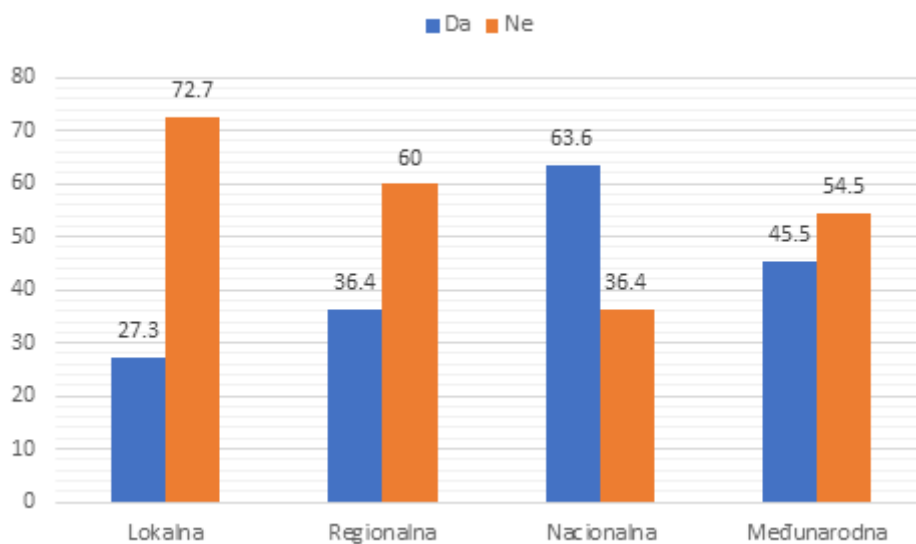
2 odgovora

“Ako se referiram na fokus grupe, jako mi je zanimljivo pratiti kako to izgleda iz perspektive društvenih istraživanja jer do sada to nisam bila u prilici.”

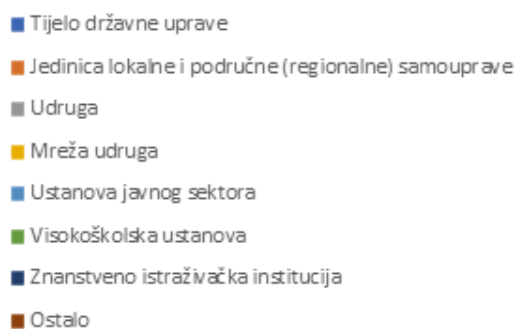
“Solarizacija u malim mjestima, neobrazovanost opće populacije o klimatskim promjenama i njihovom vezom s društveno-ekonomskim sustavom.”

5. Osnovni podaci o organizaciji

Q23. Razina djelovanja.
11 odgovora



Q24. Vrsta organizacije.
11 odgovora



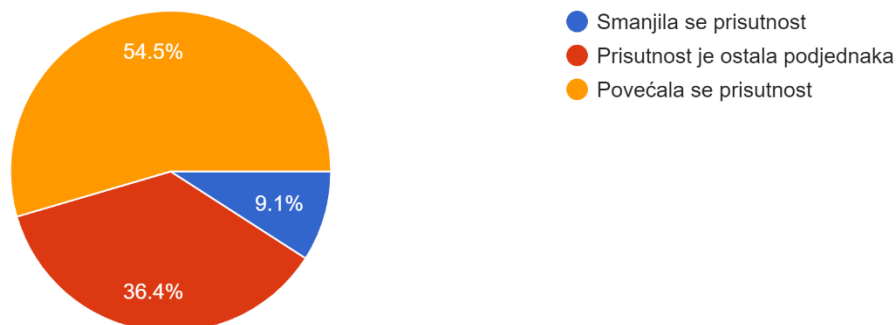
Rezultati: treći ciklus

1. Profil i programi organizacija

Q1

U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, je li se povećala ili smanjila prisutnost koncepta klimatskih promjena, i s tim pojmom povezanih tema,...organizacije, ili je prisutnost ostala podjednaka?

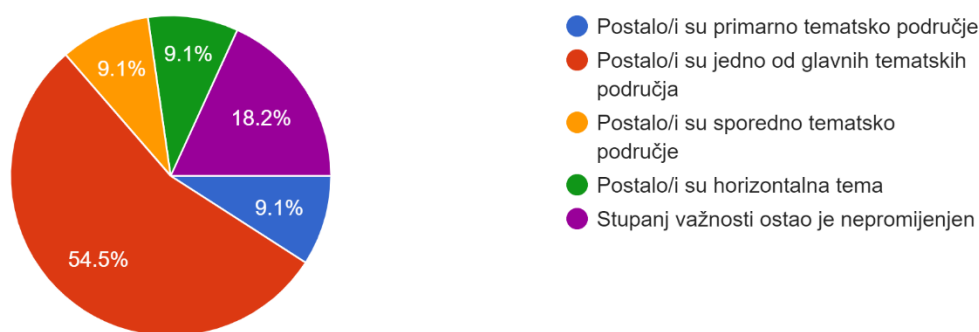
11 responses



Q2

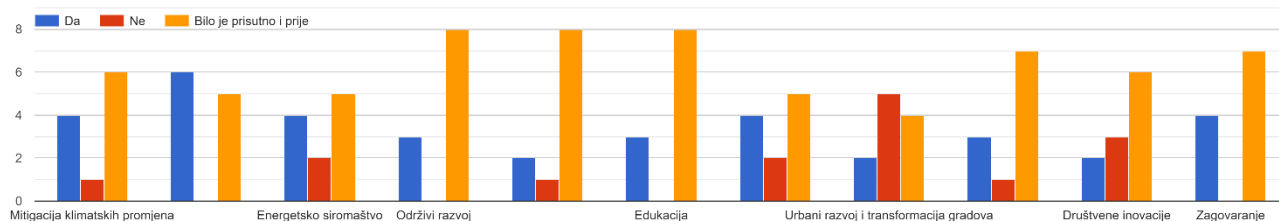
U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, koji stupanj važnosti je poprimio koncept klimatskih promjena i relevantnih tematskih potpodručja u strateškim dokumentima Vaše organizacije?

11 responses



Q3

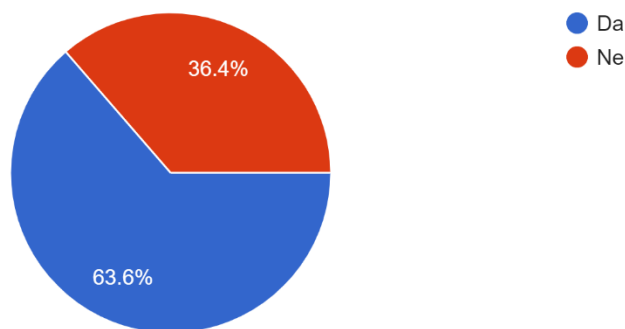
U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, koja od sljedećih tematskih potpodručja Tematske mreže METAR su (p)ostala prisutna u djelovanju Vaše organizacije?



Q4

U proteklih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, je li slijedom projektnih aktivnosti METAR-a Vaša organizacija počela provoditi programe u području...matskih promjena i povezanih tematskih područja?

11 responses



Q5

Molimo Vas da navedete i ukratko opišete koje programe ste počeli provoditi u području klimatskih promjena i povezanih tematskih područja?

7 responses

počeli smo više provoditi aktivnosti s učenicima na temu prilagodbe klimatskim promjenama

Kontinuirano provodimo brojne projekte i aktivnosti u području klimatskih promjena

Intenzivnije istraživačke i nastavne djelatnosti.

Mjere energetske učinkovitosti



Pripreme za zagovaranje uspostave urbanih vrtova.

razna istraživanja i analize!

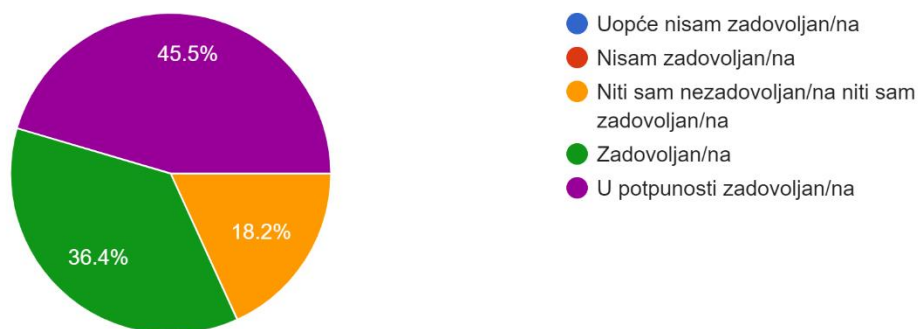
Program Zelene knjižnice u kojem je tema klimatskih promjena jedna od 4 kvartalne teme.

2. Tematska mreža „METAR“

Q6

Općenito, koliko ste zadovoljni do sada provedenim aktivnostima Tematske mreže "METAR"?

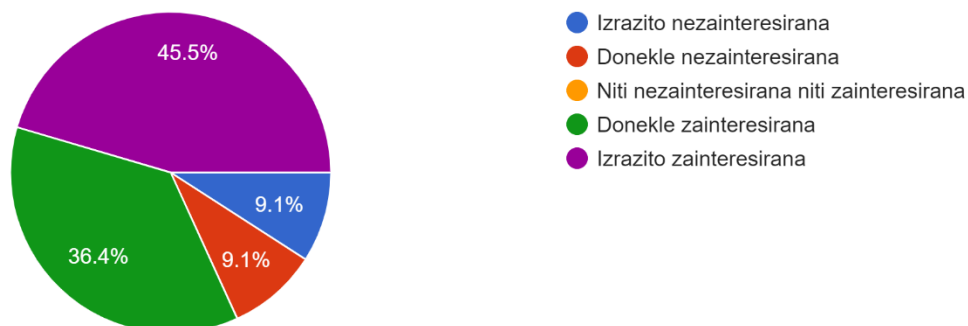
11 responses



Q7

Molimo Vas da procijenite u kojoj mjeri, ako uopće, je Vaša organizacija u početku bila zainteresirana za sudjelovanje u Tematskoj mreži "METAR"?

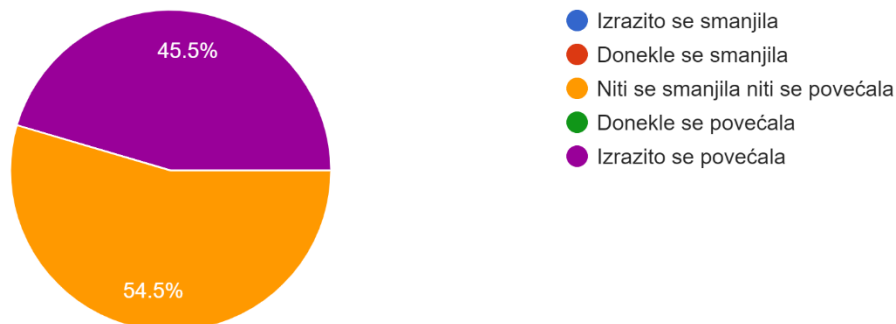
11 responses



Q8

U posljednjih 6 mjeseci i prema Vašoj procjeni, u kojoj mjeri se slijedom projektnih aktivnosti općenito povećala ili smanjila zainteresiranost Va...izacije za sudjelovanje u Tematskoj mreži "METAR"?

11 responses



Q9

Ukoliko se u posljednje vrijeme smanjila zainteresiranost za sudjelovanjem u aktivnostima Tematske mreže „METAR“, molimo Vas da navedete razloge. (Moguće je odabrati više odgovora).

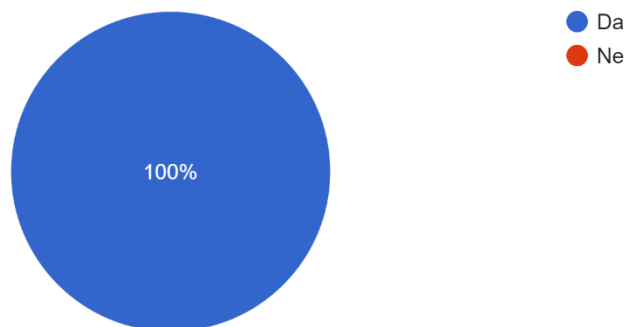
0 responses

No responses yet for this question.

Q10

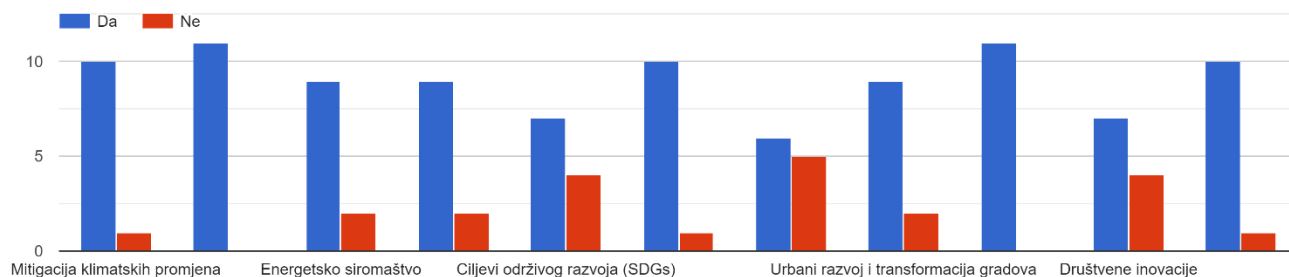
Jeste li svjesni smjernica proizvedenih u proteklih 6 mjeseci u sklopu Tematske mreže „METAR“?

11 responses



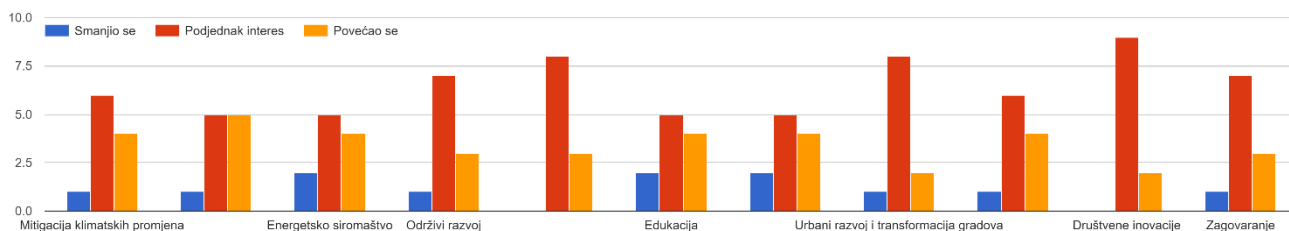
Q11

Razmišljajući o proizvedenim smjernicama, na koja od slijedećih područja djelovanja smatrate da će prepoznate smjernice utjecati?



Q12

Unazad posljednjih 6 mjeseci i slijedom projektnih aktivnosti METAR mreže, je li se povećao ili smanjio interes Vaše organizacije za sudjelovanjem u navedenim tematskim područjima, ili je interes ostao isti?



Q13

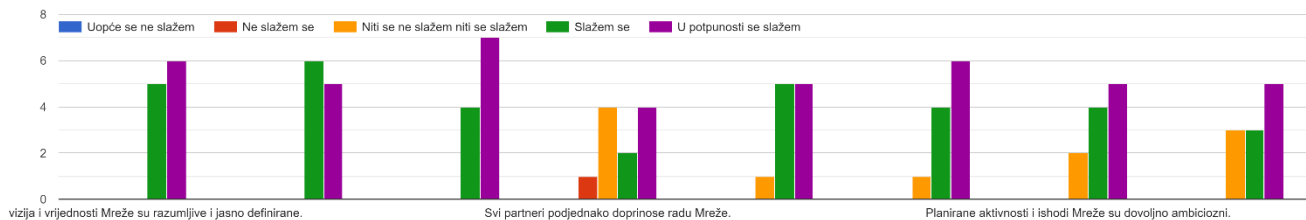
Molimo Vas da navedete područja za koja smatrate da bi trebala biti uključena u METAR mrežu, a da nisu navedena. (Ako smatrate da takvih područja nema, ovo polje ostavite prazno.)

1 response

Konkretni pilot projekti ili klimatske akcije

Q14

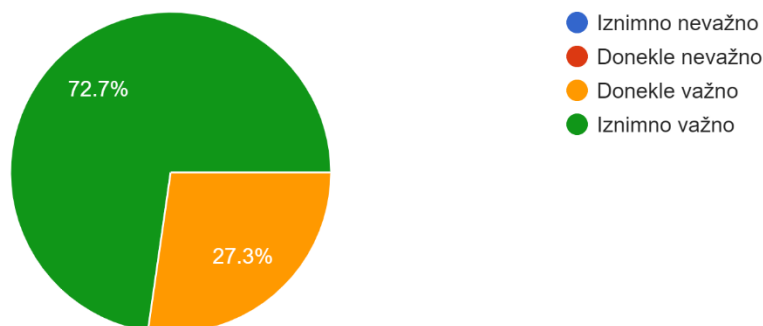
Molimo Vas da procijenite u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa slijedećim tvrdnjama o djelovanju Tematske mreže „METAR“.



3. Umreženost

Q15

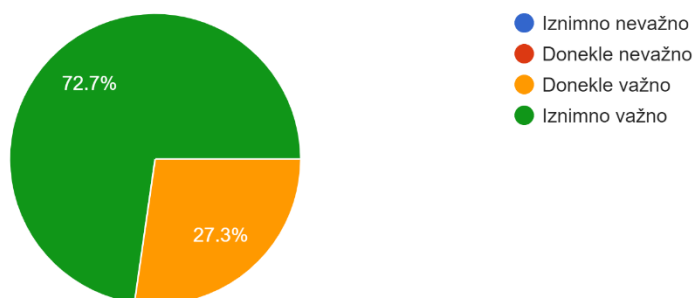
Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri je važno povećavati umreženost Vaše organizacije s drugim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanim tematskim područjima?
11 responses



Q16

Prema Vašem mišljenju, u kojoj mjeri je važno poticati veću umreženost METAR mreže s drugim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanim tematskim područjima?

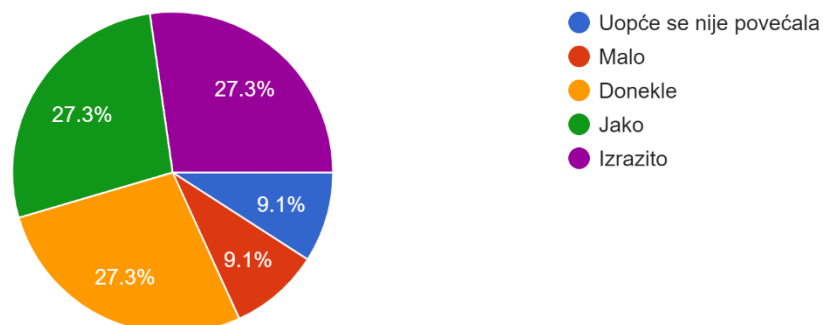
11 responses



Q18

U posljednjih 6 mjeseci, u kojoj se mjeri, ako uopće, povećala umreženost Vaše organizacije s domaćim organizacijama koje djeluju u području klimatskih promjena i povezanih tematskih područja?

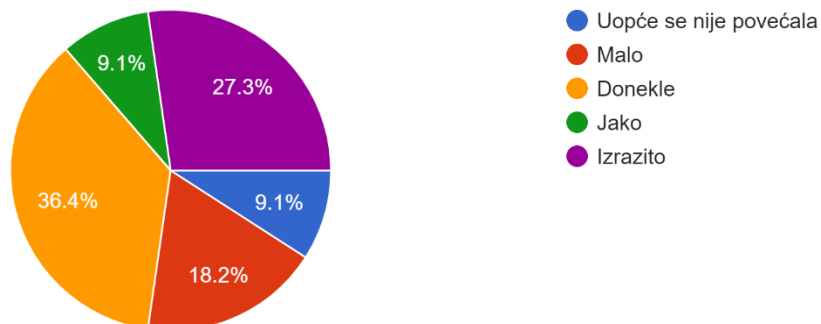
11 responses



Q19

U posljednjih 6 mjeseci, u kojoj se mjeri, ako uopće, povećala umreženost Vaše organizacije s međunarodnim organizacijama koje djeluju u područjima ključnih promjena i povezanih tematskih područja?

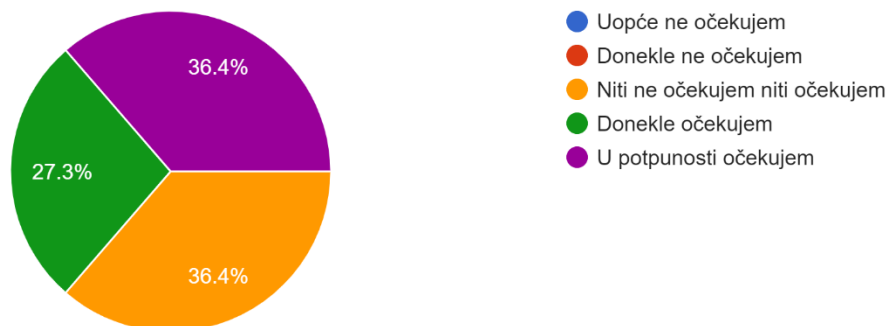
11 responses



Q20

U kojoj mjeri, ako uopće, očekujete da će se povećati ukupna umreženost Vaše organizacije s drugim organizacijama koje djeluju u području ključnim područjima po završetku METAR projekta?

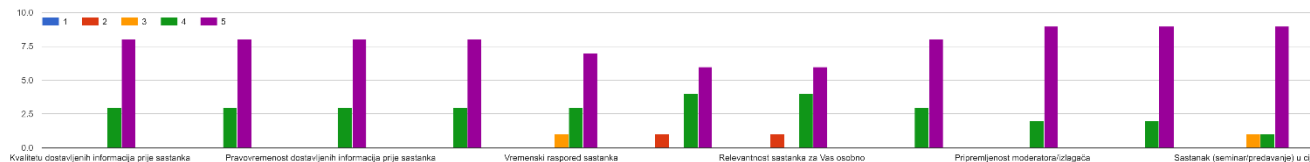
11 responses



4. Organizacijski aspekti mreže „METAR“

Q21

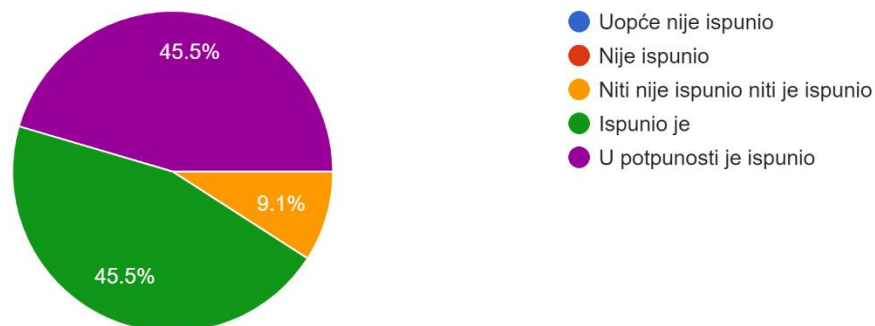
Molimo Vas da ljestvici od 1 do 5, pri čemu 1 označava najnižu ocjenu, a 5 najvišu ocjenu, procijenite:



Q22

Prema Vašoj procjeni, u kojoj mjeri je održani sastanak ispunio Vaša očekivanja?

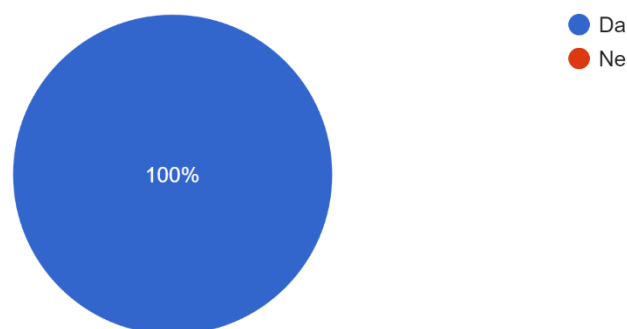
11 responses



Q23

Biste li preporučili aktivnosti provedene u sklopu sastanka (predavanje/seminar) svojim kolegama?

11 responses





Q24

Ako je odgovor na prethodno pitanje bio "Ne", molimo Vas da ukratko obrazložite svoj odgovor, odnosno navedete glavne razloge zašto seminar/predavanje ne biste preporučili svojim kolegama.

0 responses

No responses yet for this question.

Q25

Koje sadržaje i/ili metode prikazane na ovom sastanku ćete moći primjenjivati u radu s Vašom ciljanom populacijom? (Ako takvih sadržaja i/ili metoda nema, ovo polje ostavite prazno.)

2 responses

Tehnički aspekti elektroenergetskog sustava.

-

Q26

Molimo Vas da ovdje upišete svoje prijedloge, dojmove, dodatne komentare ili druge napomene u vezi održavanja prošlih i budućih sastanaka Mreže. (Ako nemate komentara, ovo polje ostavite prazno.)

1 response

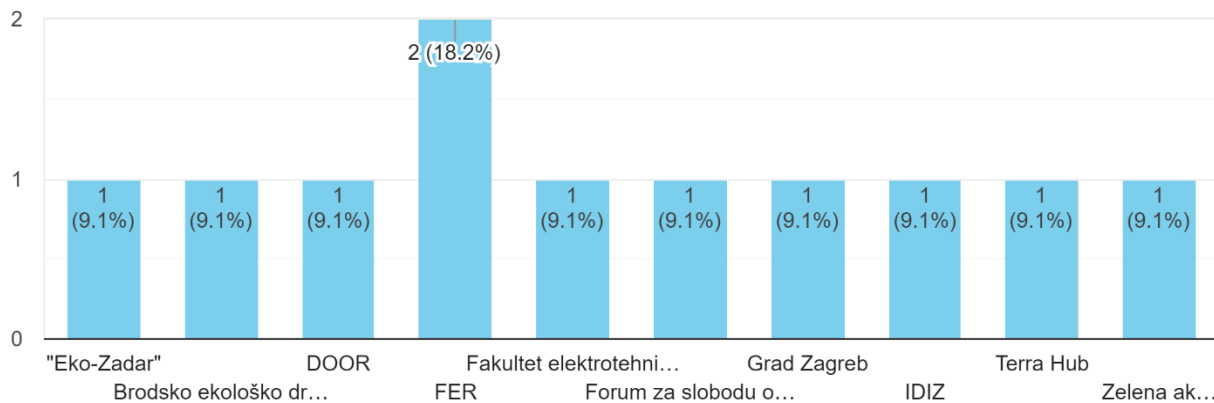
Metar je vrijedno mjesto sastajanja i razmjene perspektiva akademskog, udrugaškog i svijeta JLS-ova te zajedničkog rada na području klimatskih promjena.

5. Osnovni podaci o organizaciji

Q27

Naziv organizacije

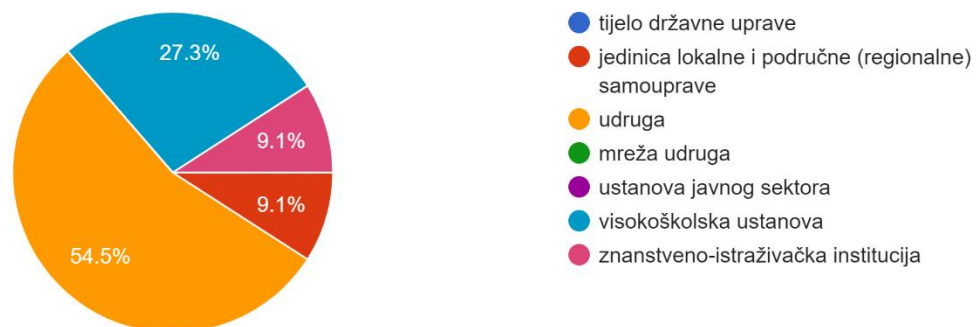
11 responses



Q28

Vrsta organizacije

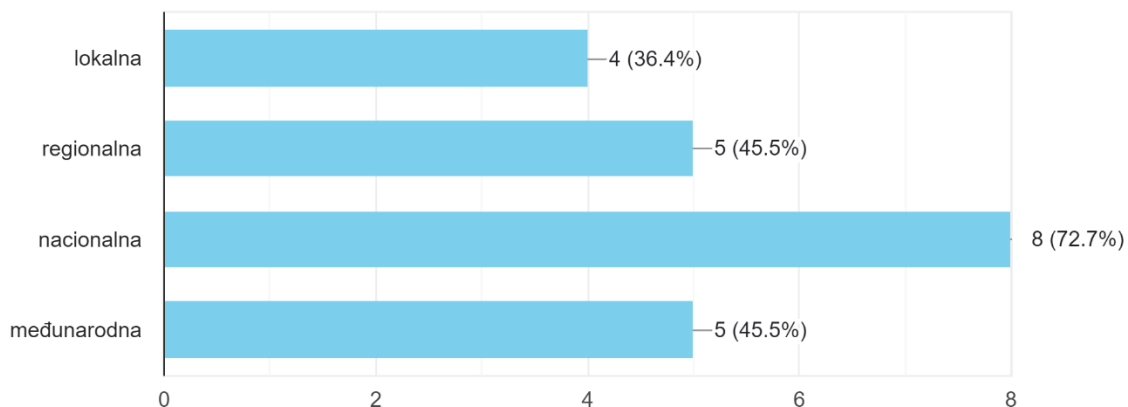
11 responses



Q29

Razina djelovanja

11 responses



Komentari:

Samo napomena, tamo gdje sam označavala da nema pomaka u djelovanju je zato što smo ovo radili i prije tj područje našeg rada je vrlo slično tematskoj mreži. Ne zato što mreža nije ispunila očekivanja! Voljela bih da jednom godišnje održavamo sastanak proširene mreže zajedno s onima koji su pristupili. Revidirani NECP tj. proces koji još traje je konkretan povod koji možemo koristiti.



FOKUS GRUPE S LOKALNIM DIONICIMA

Društveni učinak također je procijenjen temeljem grupne refleksije kvalitativnom metodom fokus grupa, pri čemu je vođena strukturirana rasprava o konkretnim postojećim alatima i metodama za postizanje učinaka iz područja namjeravanih i proizvedenih smjernica niskouglične tranzicije projekta METAR. U tom smislu, provedene aktivnosti projektnog elementa *MI6.5 Održano 8 sastanaka lokalnih fokus grupa s 5 sudionika po fokus grupi u Puli, Slavonskom Brodu, Zadru i Zagrebu* poslužile kako bi se mapirale relevantne teme održivosti u lokalnom kontekstu na koje namjeravane intervencije projekta METAR mogu i nastoje ostvariti pozitivan učinak, prvenstveno temeljem predstavljenih alata za ostvarivanje poželjnog društvenog učinka. Pritom, najveći dio predstavljenih alata i metoda bio je nepromijenjen neovisno o lokalnom kontekstu (gradu unutar kojeg se provodila fokus grupa), te su se odnosile na digitalne vizualizacijske, analitičke i komunikacijske alate, kao što je npr. *Pathway Explorer* – model za transparentnu i međusektorsku procjenu puta prema klimatskoj neutralnosti u Hrvatskoj do 2050. godine, te model Odrastničke krafne na konkretnom primjeru grada u kojem se provodi fokus grupa te u usporedbi s drugim gradovima u RH.

U određenim slučajevima (Zadar i Slavonski Brod), predstavljeni su lokalni Akcijski planovi energetske održivosti i prilagodbe klimatskim promjenama (SECAP). U Zagrebu je predstavljen Energetski atlas Grada Zagreba, a u Puli postojeći primjeri dobre prakse usmjereni na područja učinka ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama i društvenoj otpornosti na njezine štetne posljedice, kao što je Društveni vrt u Puli i popravljajona Re-Gepetto. Spomenuti alati i metode odabrani su temeljem istraživanja iz *EP2 Provedba ispitivanja javnog mnijenja i ispitivanje potreba društva (MI2.3 Provedeno 4 lokalne fokus grupe s predstavnicima JLS-a i OCD-a u Puli, Zadru, Slavonskom Brodu i Zagrebu)*, a fokus grupe organizirane i provedene pomoću lokalnih dionika (partnera projekta „METAR“) u gradovima Puli, Zagrebu, Zadru i Slavonskom Brodu.

Fokus grupa je tehnika u kvalitativnim istraživačkim metodama koja se odnosi na grupni intervju u kojem određeni broj sudionika raspravlja o određenoj temi pod vodstvom moderatora koji idealno zauzima suzdržani stav. Fokus grupa omogućuje slobodnu i otvorenu formu vođene rasprave unutar koje istraživač može otkriti neočekivane aspekte istraživane teme koje sudionici fokus grupe spontano naglašavaju tijekom rasprave te na taj način označavaju važnima. Tehnika fokus grupe posebno je



primjenjiva kada se smatra da sama interakcija između sudionika može ponuditi spoznaje i informacije relevantne za istraživački problem. Te karakteristike su bile posebno značajne s obzirom na to da u uzorak našeg istraživanja obuhvaća stručnjake i stručnjakinje iz različitih organizacija s različitim ekspertizama i razinama odgovornosti od kojih se očekuje suradnja pri rješavanju tehnički, politički i socio-ekonomski složenog problema adaptacije na klimatske promjene. Ipak, budući da je uzorak ostvaren temeljem postojećih društvenih mreža i kontakata lokalnih partnera, a u određenim slučajevima i metodom snježne grude, povremeno međusobno poznavanje sudionika i sudionica omogućilo je manju razinu angažmana od strane moderatora bez obzira na relativno različite iskustvene i stručne pozadine sudionika. Ovo je omogućilo bogatu i slobodnu raspravu koju je rijetko karakterizirao otvoreni konsenzus o raspravljenim temama u svim fokus grupama.

Tablica 1. Pregled tema fokus grupa u području očekivanog društvenog učinka namjeravanih intervencija, po gradovima

Grad	Broj sudionika	Teme
Pula	10	nedostatak podataka o otpadnim vodama; integracija lokalnog znanja u službene planove za prilagodbu; zaštita javnih zelenih površina; unaprjeđenje urbane zelene infrastrukture; potreba međusektorske suradnje; važnost individualnih navika u kontekstu dominantnog socio-ekonomskog sustava
Slavonski Brod	8	zagađenje zraka; javne zelene površine; održiva poljoprivreda; održivi transport; neprilagođenost grada na veće količine imigracija; odgovornosti pojedinaca i službenih vlasti; održiviji životni stilovi u području prehrane
Zadar	12	podizanje razine mora; održiviji promet; održivost u turizmu; potreba za transparentnim i dostupnim podacima za identifikaciju i praćenje mjera; društveno-povijesni trendovi koji leže u pozadini trenutnih razina hrvatske okolišne i društvene (ne)održivosti
Zagreb	11	potencijal geotermalne energije; gospodarenje otpadom; potreba za održivijim javnim prijevozom; zeleni konzumerizam i održiviji životni stilovi; mogućnosti i prepreke šire društveno-ekonomske transformacije za održivost



ODRASTNIČKA KRAFNA

Odrastničku krafnu upotrijebili smo u sklopu provedbe projekta „METAR do bolje klime“ kako bismo – (i) istražili potencijal cjelovitog mjerenja održivosti za identificiranje ključnih područja politike za sustavnu niskougličnu pravednu tranziciju u gradovima u RH; (ii) procijenili prirodnu, društvenu i kulturnu osnovu u odabranim hrvatskim gradovima za procjenu lokalnog društvenog utjecaja projekta „METAR“. Izvorno, odrastnička krafna napravljena je za istraživanje nacionalnih država te već postoji baza podataka i interaktivno sučelje koje nudi prikaz krafni za većinu država prepoznatih od strane UN-a. Međutim, zbog uloge, značaja, ali i odgovornosti gradova u postizanju nacionalnih i međunarodnih tranzicijskih ciljeva, prilagodili smo postojeći nacionalni model kako bi bio prigodniji za istraživanje i komunikaciju tema urbane održivosti.

U tom smislu, prilikom dizajna krafne za istraživanje potencijala društvenog utjecaja namjeravanih i provedenih intervencija, odlučili smo se prikazati ukupno 18 pokazatelja kroz osam različitih tema urbane održivosti u biofizičkom (u krafni: „priroda“), socio-ekonomskom („društvo“) i kulturnom segmentu („kultura“), a popis pojedinačnih indikatora i način njihovog grupiranja u teme i segmente prikazan je u tablici 1. Definiranje i imenovanje specifičnih tema različitih od onih u nacionalnom modelu određeno je temeljem važnosti i prisutnosti upravo tih tema u istraživanjima, ali i u javnom, te stručnom diskursu prethodno prikazanog kroz sažetak provedenih fokus grupa s lokalnim stručnjacima o nekim ključnim urbanim aspektima održivosti. Primjerice, važnost sustava gospodarenja otpadom i javnih zelenih površina u pravilu je tema stručnih i političkih debata na lokalnoj razini, dok se, s druge strane, na razini gradova manje priča o potrebi smanjenja deforestacije ili pak o potrebi očuvanja bioraznolikosti ili zaštićenih područja. Također, iz perspektive cjelovite paradigme „održivog blagostanja“ odabrane teme odgovaraju preklapanju klimatski odgovornih politika s društvenim učinkom intervencija usmjerenih na obrazovanje, mikro-solarizaciju te participativno upravljanje socio-ekološkom tranzicijom.

Ulazni podatci korišteni za prikaz krafni prikupljeni su tijekom 2023. godine iz javno dostupnih i službenih baza podataka na razini RH, pri čemu je uvijek korišten najnoviji podatak za svaki pokazatelj. U slučaju nedostupnosti podataka na razini grada korišteni su podatci koji su bili dostupni na prvoj dostupnoj višoj instanci NUTS klasifikacije statističkih regija. Ponekad, a ponajviše u segmentu

prirode, podatci na razini županija mogu se smatrati i jedinim prikladnim s obzirom na pretpostavljenu ukotvljenost gradova i njihovih užih urbanih središta u širu društvenu i prirodnu konfiguraciju. Drugim riječima, županije su za krafnu prikladna jedinica analize u slučajevima kada ishodi pojedinih pokazatelja na razini grada u većoj mjeri ovise o prirodnom okolišu koji određuje oblik i protočnost urbanih materijalnih i energetske tokova te kada se prirodnim resursima na širem području od administrativnog područja grada upravlja u svrhu zadovoljenja potreba stanovništva koji u tim gradovima žive (npr. određeni poljoprivredni procesi i proizvodnja obnovljive energije). Svi podatci u segmentu kulture odnose se na podatke na razini specifičnim istraživanjima definiranih regija koje ne prate NUTS 2 klasifikaciju regija. Međutim, kao takvi predstavljaju dovoljno jasno određene i konceptualno različite prostore teritorija RH unutar kojih analizirani gradovi pripadaju (Dalmacija, Grad Zagreb, Istra i Hrvatsko Primorje te Slavonija).

Tablica 2. Pokazatelji modela odrasničke krafne prema odgovarajućim temama i segmentima

segment	tema	pokazatelj	skr.
Priroda	Klimatske promjene i zagađenje	Ugljični otisak	UO
		Obnovljiva energija	OIE
		Onečišćenje zraka	OZ
	Priroda i resursi	Potrošnja vode	PV
		Organska poljoprivreda	OP
		Javne zelene površine	JZP
Društvo	Materijali i infrastruktura	Komunalni otpad	KO
		Recikliranje	REC
	Društvena pravednost	Siromaštvo	S
		Obrazovanje	O
	Demokracija	Rodne nejednakosti	RN
		Izborna izlaznost	I
Kultura	Demokratski potencijal	Društveno nepovjerenje	DN
		Povjerenje u znanost	PZ
	Environmentalizam	Odbacivanje obnovljive energije	OE
		Zabrinutost za okoliš	ZO
	Klimatski skepticizam	Nezabrinutost za opasnosti klimatskih promjena	NKP
		Znanje o uzorcima klimatskih promjena	ZKP

Rezultati

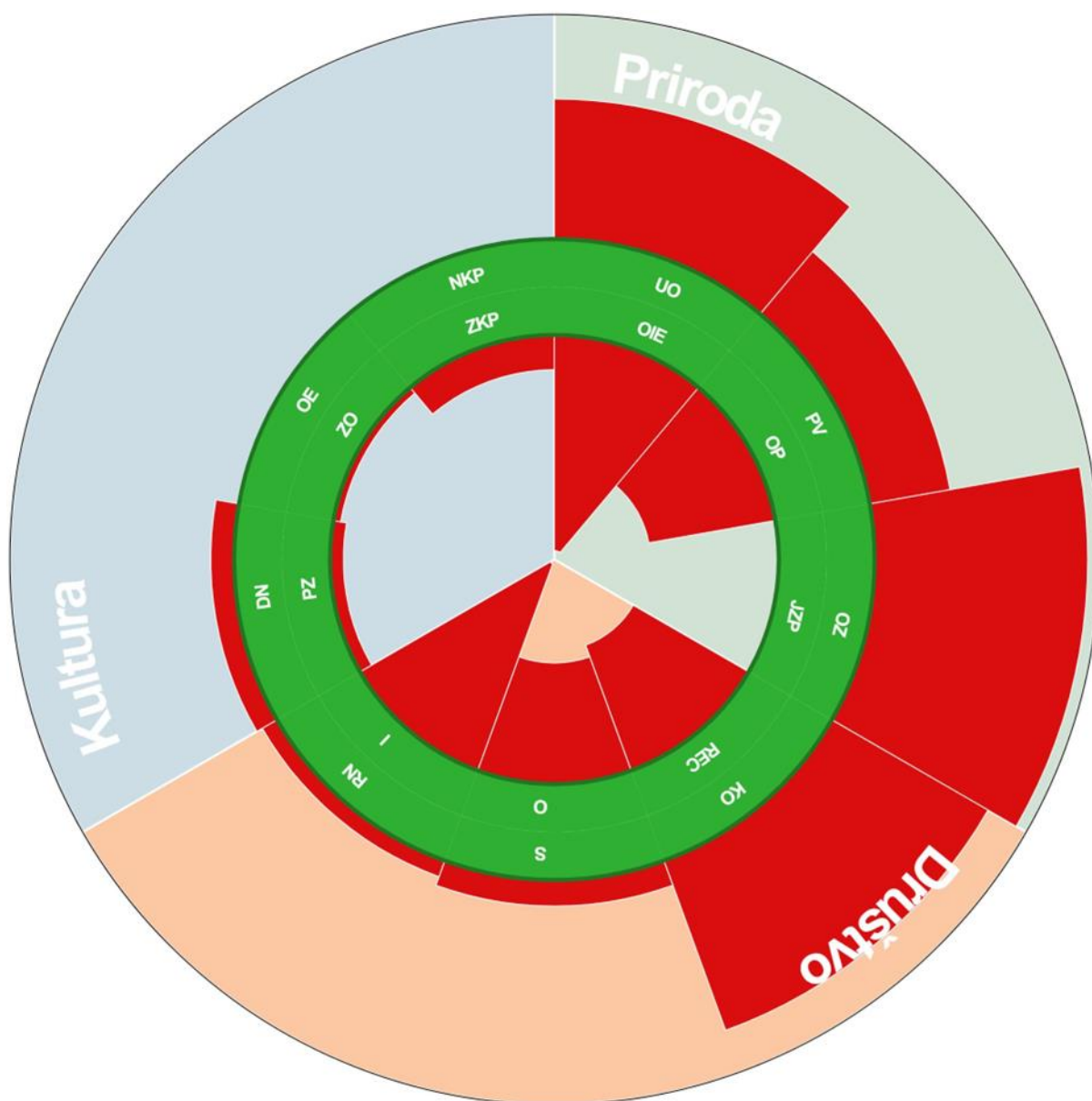


Legenda: **PRIRODA:** Ugljični otisak (UO); Potrošnja vode (PV); Onečišćenje zraka (OZ); Obnovljivi izvori energije (OIE); Organska poljoprivreda (OP); Javne zelene površine (JZP); **DRUŠTVO:** Komunalni otpad (KO); Siromaštvo (S); Rodne nejednakosti (RN); Recikliranje (REC); Obrazovanje (O); Izborna izlaznost (I); **KULTURA:** Društveno nepovjerenje (DN); Odbacivanje obnovljive energije (OE); Nezabrinutost za opasnosti klimatskih promjena (NKP); Povjerenje u znanost (PZ); Zabrinutost za okoliš (ZO); Znanje o uzrocima klimatskih promjena (ZO)

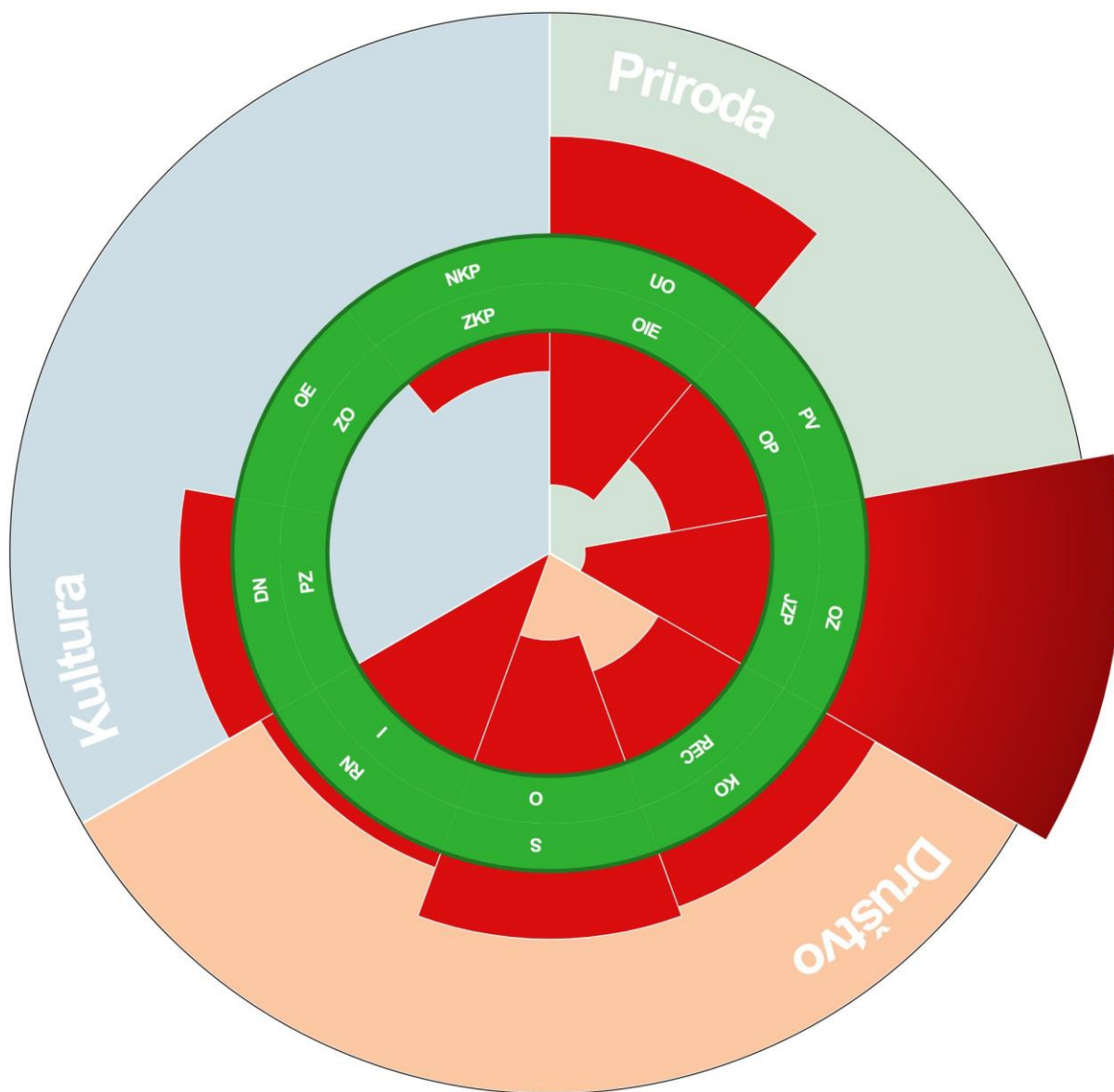
Tablica 3. Ulazne vrijednosti pokazatelja modela za Pulu (pu), Slavonski Brod (sb), Zadar (zd) i Zagreb (zg), vrijednosti parametara za izračun indeksnih vrijednosti – ciljevi (c) i granice (g). Crvena ulaz vrijednost označava izlaz, a zelena zadržavanje vrijednosti unutar krafne.

pokazatelj	g ili c	pu	sb	zd	zg	jedinica (dobro>loše)	izvor (godina)
Ugljični otisak	2	4.49	3.78	2.84	4.09	t/st/god	Državni zavod za statistiku (2011) & EC (2018)
Proizvodnja obnovljive energije	90	3.62	27.38	231.37	3.90	% ukupno proizvedene energije	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2019)
Onečišćenje zraka	5	14.49	28.83	8.37	23.17	µg/m ³	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2022)
Potrošnja vode	108	146.9	84.7	102.5	150.3	l/st/dan	Državni zavod za statistiku (2021)
Organska poljoprivreda	20	8.58	11.05	23.76	2.82	% u ukupnoj poljoprivredi	Državni zavod za statistiku (2021)
Javne zelene površine	18.2	45	3.31	10.94	3.28	m ² /st	Državni zavod za statistiku (2009)
Komunalni otpad	165	430	251	496	329	kg/st/god	Državni zavod za statistiku (2021)
Recikliranje	65	26.5	36.7	9.5	31.4	% odvajanja	Državni zavod za statistiku (2021)
Siromaštvo	0	11.2	30.3	19.6	9.8	% stanovništva u riziku od siromaštva	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU (2016)
Obrazovno postignuće	45	20.82	17.58	28.47	32.66	% visokoobrazovanih mladih	Državni zavod za statistiku (2011)
Rodna nejednakost	50	57.14	57.14	63.83	70.37	% muškaraca u vijeću/skupštini	Državno izborno povjerenstvo (2021)
Izborna izlaznost	80	31.07	29.87	28.81	34.33	% izborne izlaznosti	Državno izborno povjerenstvo (2021)
Društveno nepovjerenje	3	3.20	3.47	3.16	3.26	aritmetička sredina (1>5)	
Povjerenje u znanost	5.5	5.67	6.31	6.02	5.87	aritmetička sredina (10>0)	
Odbacivanje obnovljive energije	33.3	18.6	25.3	15.6	25.9	% odgovora	International Social Survey Programme (2021)
Zabrinutost za okoliš	3.5	3.43	3.70	3.68	3.64	aritmetička sredina (5>1)	
Znanje o uzrocima klimatskih promjena	51	43.3	41.8	42.9	38.9	% odgovora	
Nezabrinutost za opasnosti klimatskih promjena	10	5.92	7.8	10.95	7.17	aritmetička sredina (20>2)	

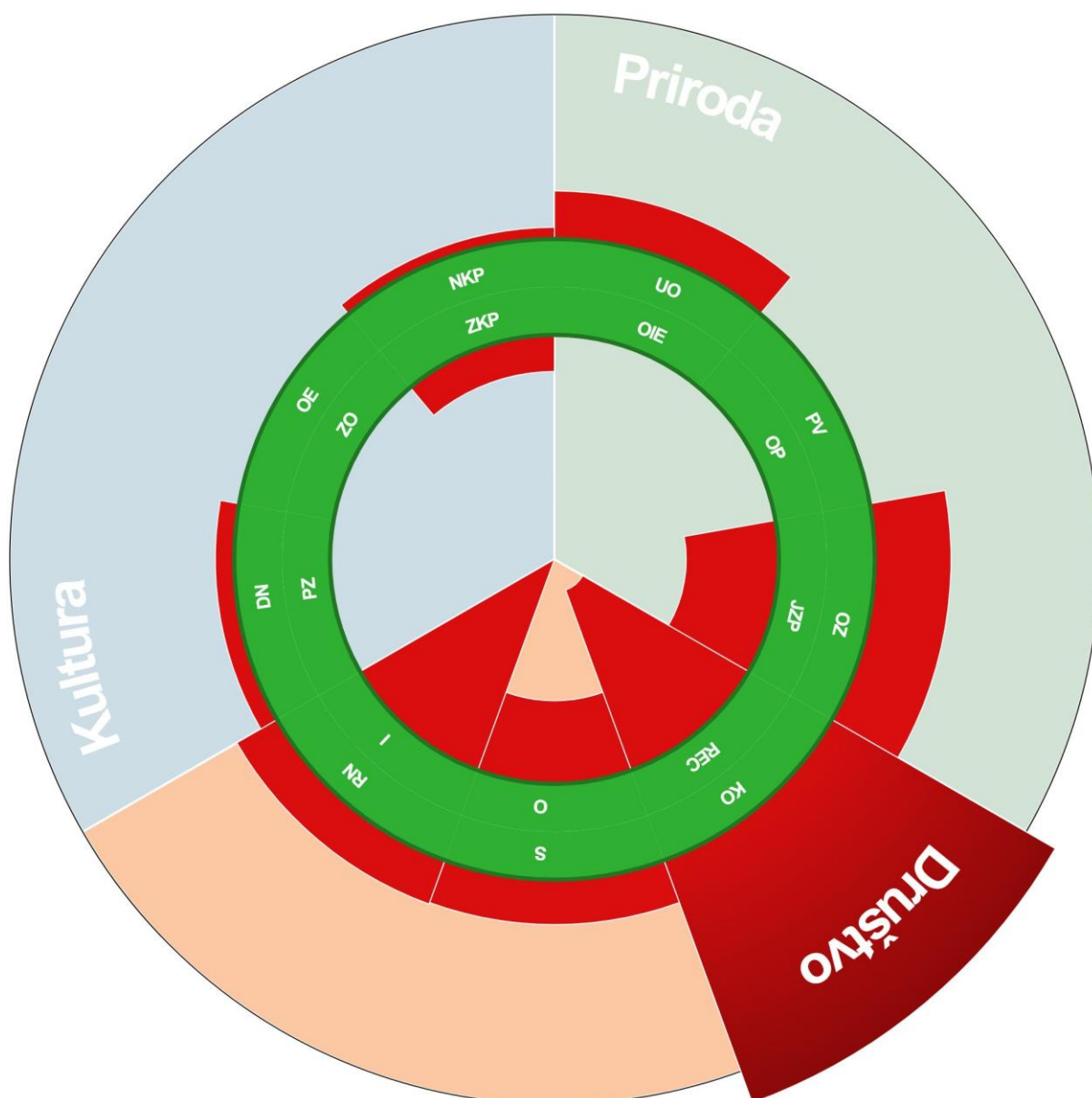
Slika 3: Vizualizacija modela odrasničke krafne za Grad Pulu.



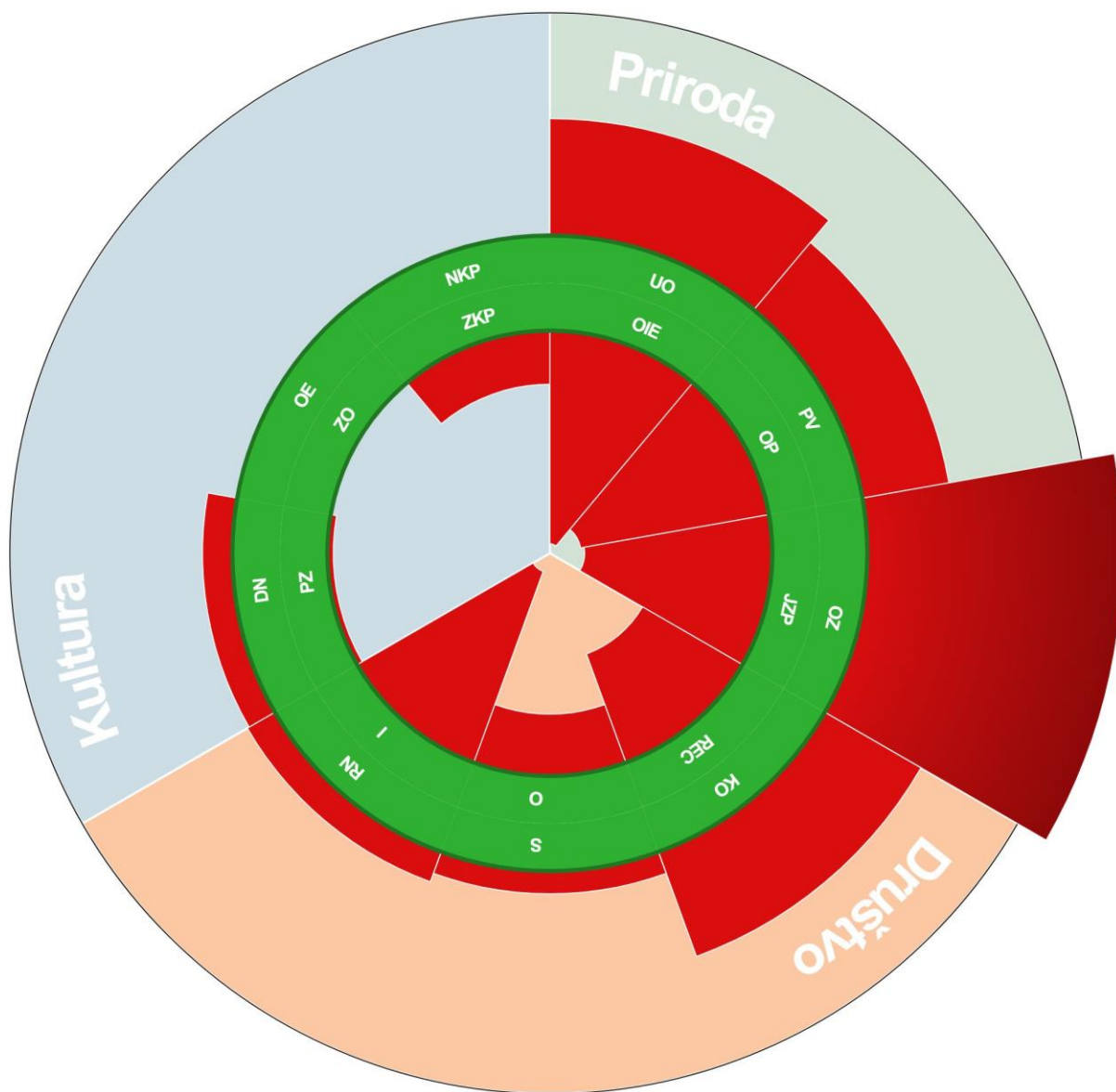
Slika 4: Vizualizacija modela odrasničke krafne za Grad Slavonski Brod.



Slika 5: Vizualizacija modela odrasničke krafne za Grad Zadar.



Slika 6: Vizualizacija modela odrasličke krafne za Grad Zagreb.





Analiza rezultata za procjenu društvenog utjecaja

Jedna je od predloženih primjena modela krafne konceptualizacija društvenog učinka intervencija projekta obrazovanja i zagovaranja (smjernice) kakav je i već spominjani projekt partnerske mreže METAR. U interesu pristupanja klimatskim promjenama kao složenom socio-ekološkom problemu, a ne pukom tehničkom zadatku promjene koncentracije stakleničkih plinova u atmosferi, poželjno je procijeniti utjecaj svih intervencija projekta (provedenih i predloženih) na prirodne, društvene i kulturalne aspekte života u izabranim gradovima. U skladu s definicijom učinka kao procijenjene promjene u životima dionika i njihove šire zajednice (Roche, 1999), a ne pukim kvantitativnim vrednovanjem monetarne vrijednosti projekata i javnih politika (Burdge, 2003), konzultacije sa suradnicima, dionicima i predstavnicima građana u projektu METAR adresirale su utjecaj intervencija iz perspektive cjelovitog održivog blagostanja skiciranog odrasničkom krafnom.

Iz gornje analize razvidno je da je u prvom koraku potrebno djelovati na izazove u kulturnom segmentu, što je i primjereno intervencijama u sferi obrazovanja, podizanja svijesti i zagovaranja razvoja određenih javnih politika. Međutim predložene intervencije u ovom segmentu nailaze i na možda najteže izazove u svim gradovima, upravo u polju izostanka društvenog povjerenja i znanja o klimatskim promjenama. U potonjem je djelovanje najbrže, i svi se dionici slažu da je potrebno intenzivnije podizanje razine svijesti i javne komunikacije, kao i veća uključenost tema klimatskih promjena u formalne obrazovne sadržaje. Iako zapravo očigledna i naizgled lako izvediva intervencija, široko dostupno obrazovanje o klimatskim promjenama (posljedicama, ranjivosti te ublažavanju i prilagodbi) ubrzo će naići i na otpor poboljšanju tog pokazatelja povezan sa negiranjem klimatskih promjena i nepovjerenjem u izvedivost primjerene društveno-metaboličke promjene. Tako će problem društvenog nepovjerenja zapravo potencijalno osujetiti utjecaj obrazovnih intervencija. Naime, otpor se javlja u konzultacijama s dionicima onda kada je potrebno izabrati mjere prilagodbe i ublažavanja koje imaju i određeni trošak ili zahtijevaju određena odricanja.

Kako projekt METAR djeluje i kroz smjernice za razvoj društvenog dijaloga, može se očekivati i da on utječe na prevladavanje prepreke društvenog nepovjerenja, iako ju ne adresira direktno. Tu do izražaja dolaze druge dvije izražene prepreke u društvenom segmentu krafne gradova, izborna izlaznost i rodna neravnopravnost u političkom zastupanju. Stoga bi bilo korisno u budućnosti ojačati intervencije projekta, usko tehnički posvećenog ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama,



mjerama povećanja intenziteta i ravnopravnosti u djelovanju demokratskih institucija. Ova je ocjena primjenjiva na sve sredine u Hrvatskoj, jer niti među ovdje izabranima, nema većih razlika. Dionici u projektu zastupaju hitno zagovaranje znanstveno podržanog djelovanja na ublažavanju i prilagodbi, kao i informiranju o klimatskim promjenama, ali i upozoravaju da je problem globalne prirode i prvenstveno pogonjen od moćnih aktera u globalnoj političkoj ekonomiji.

Naravno, najvažnije intervencije projekta METAR tiču se zagovaranja olakšavanja uvođenja obnovljivih izvora energije i njihove široke primjene upravo u lokalnim sredinama kao što su izabrani gradovi. U tom pogledu jasno je da te intervencije imaju potencijal utjecaja na pokazatelje ugljičnog otiska, korištenja energije iz obnovljivih izvora i čak onečišćenja zraka. Svi dionici vide ih kao pozitivne u namjeri, ali opet ima i skepse oko njihove izvedivosti. Okvirno se u podržavatelje najviše ubrajaju inženjeri iz područja klimatskih promjena i energetike, a u „nevjerne Tome“ javni službenici i „socijalni radnici“ zabrinuti za cjenovnu dostupnost i pravednu raspodjelu pristupa tom resursu. Tako opet dolazimo do poveznice s društvenim nepovjerenjem i važnošću djelovanja na zajedničkom određenju ciljeva i instrumenata njihova postizanja čak i u domeni ublažavanja klimatskih promjena.

U pregledu očekivanja utjecaja klimatskih promjena i sveobuhvatno postavljenim raspravama o mogućim lokalno kontekstualiziranim strategijama ublažavanja i prilagodbe dotaknuto je još tema iz odrasničke krafne, ali u ovom kratkom prikazu primjene ne možemo se svima njima detaljno pozabaviti. Važnim se čini još osvrnuti na protok materijala, izražen pokazateljima komunalnog otpada i stope recikliranja koji predstavljaju problem održivom blagostanju u svim izabranim gradovima. Opet, povezano s društvenim nepovjerenjem, ali i problemom relativne stope siromaštva dionici u manjim sredinama teže prihvaćaju strukturne promjene vezane uz smanjenje otpada i značajno povećanje stope recikliranja. I ova tema koja je važna za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama (emisije iz odlagališta, materijalni i energetska otisak suvremenog „imperijalnog načina života“; usp. Brand i sur., 2021b), izazov je u svim izabranim gradovima i samo na prvi pogled nije neposredno povezana s klimatskim promjenama.

Stoga bi i smjernice u tom području bile dobrodošle. S druge strane, dvije važne teme javile su se u konzultacijama s dionicima a nisu uključene u model krafne: (a) ribarstvo i zdravlje mora i oceana, te (b) europska umreženost po pitanju ublažavanja i prilagodbe. Barem u priobalnim gradovima bilo bi važno prikazati i utjecaj postojećeg društvenog metabolizma na zdravlje mora i riblje populacije kao i podršku stanovništva njegovoj zaštiti. Dodatno, u svim sredinama za mnoge intervencije tražilo se i



razumijevanje već zabilježenih utjecaja na slične lokalne sredine u Europi, posebno u smislu izbjegavanja dokazano pogrešnih, maladaptivnih, rješenja (D'Alisa i Kallis, 2016).

Zaključno, primijenjen na istraživanje društvenog učinka intervencija projekta METAR, model krafne ukazuje na nedostatke spektra intervencija za podizanje šireg društvenog angažmana koje mjerenje puke monetarne vrijednosti njihovog učinka ne bi zahvatilo. Tako se uz obrazovanje o klimatskim promjenama i izgradnju međusobnog povjerenja za zajedničko djelovanje, javlja i potreba za osnaživanjem širokih demokratskih instrumenata (izborna izlaznost i rodna ravnopravnost zastupljenosti) te širu raspravu o društvenom metabolizmu (protoku materijala i energije) kao potpomažućem pogonitelju klimatskih promjena.